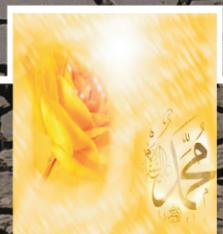
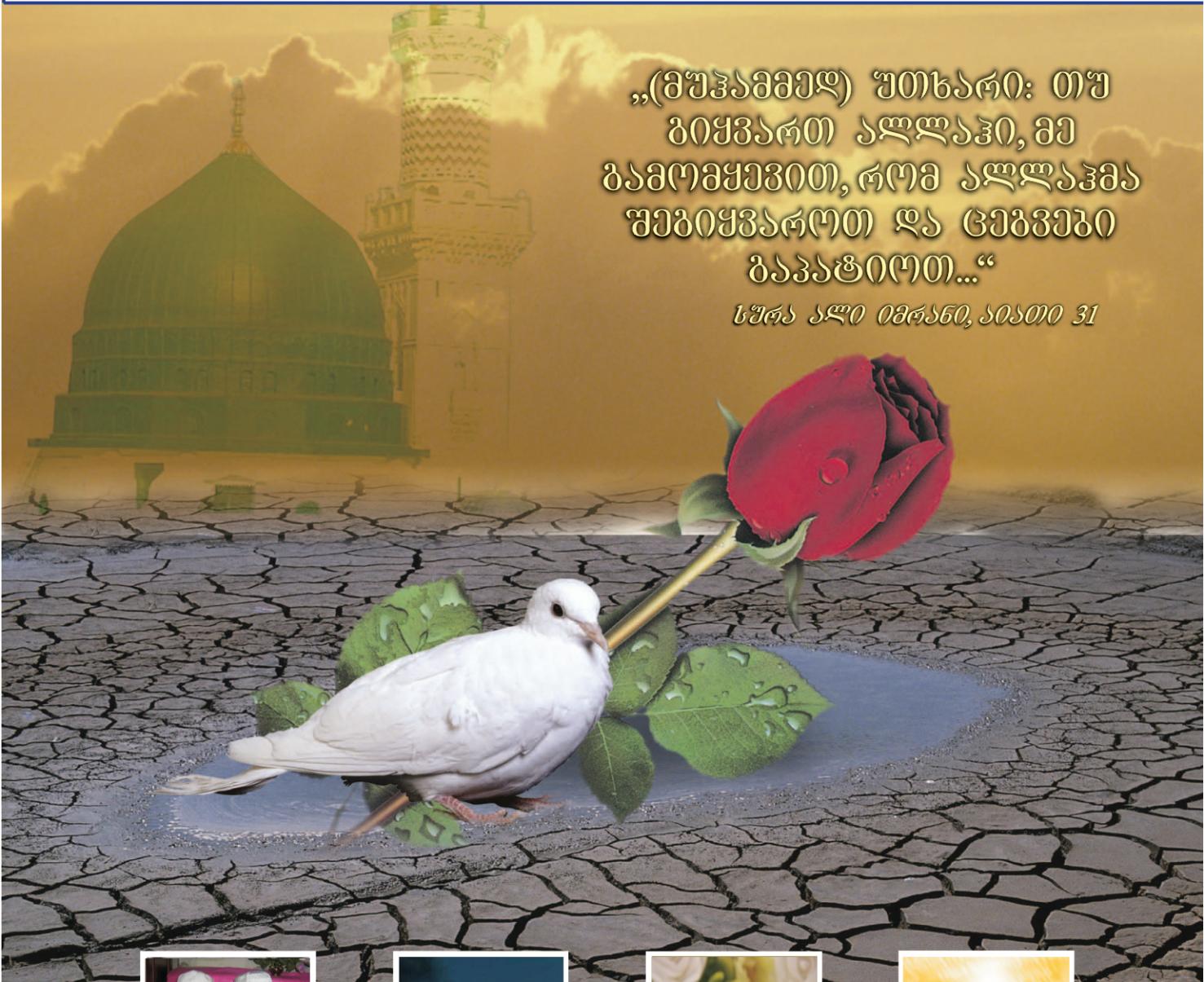

ნაცო მთვარე

რელიგიურ-საგანვითლაზღვრ ჟურნალი

„(მუჰამედ) ჟოსარი: თუ
გიყვართ ალლაჰი, მე
გამომყვით, რომ ალლაჰმა
შეგიყვაროთ და ცებვები
გაკატიოთ...“

სურა ალ 029:06, აიათი 31

BAVSVEBIS ARZRDA SIYVARULIT CODNIT DA SAMAGALITO SAQCIELIT

რაშიდ ჰიბადულლინი,
კედაგოგი-ფსიქოლოგი

ბავშვი, რომელსაც მიღებული აქვს საფუძვლიანი რელიგიური აღზრდა, მიჩვეულია ღვთისმსახურებასა და სიკეთის სრულყოფას. ის, ვისაც მშობლებმა ყოველგვარი ძალდატანების გარეშე, სიჭვარულითა და ალერსით, სწორი მიმართულება უჩვენეს ცხოვრუბაში, მაღალზნეობრივ და ძლიერ პიროვნებად ჩამოყალიბდება.

რელიგიურ აღზრდაში იგულისხმება დაბადებისთანავე ბავშვზე შარიათისა (ისლამის დებულებები) და იმანის (რწმენა) შესწავლა. შარიათის პრინციპები – ეს არის უზენაესი ალლაჰის მიერ დადგენილი ნორმების მთელი კომპლექსი როგორც თითოეული ადამიანისათვის, ასევე მთელი საზოგადოებისათვის. ეს ყველაფერი დაკავშირებულია ის-

ლამის სწავლებასთან, მის თეორიულ მხარესთან, მორალსა და კანონმდებლობასთან.

მშობლები ბავშვებს წარმოდგენას უქმნიან გარე სამყაროზე, მათზეა დამოკიდებული შვილის მომავალი. ამიტომ მშობლებს უდიდესი პასუხისმგებლობა აკისრიათ ალლაჰის წინაშე საკუთარი შვილის გამო. ბავშვებს ადრეული ასაკიდანვე უნდა ჩავუნერგოთ ღვთის რწმენა, მისი ძლიერება, ვასწავლოთ სწორი აზროვნება, ამავე დროს, ჩავუნერგოთ გულებში ღვთისმოშობა ალლაჰის სიყვარული და მისდამი მორჩილება. ბავშვის ცნობიერებაში აუცილებელია იმის შემეცნება, რომ უზენაესი მუდმივად თვალყურს ადევნებს მას და ხედავს მის როგორც აშკარა, ასევე

იმისათვის, რომ ბავშვება მიიღოს რელიგიური ჩეევები, აუკილებელია ცხოვრობდეს რელიგიურ და სულიერ აფშოსტეროში, რაც უძირველეს ყოვლისა, მისმა შემობლებმა უნდა უზრუნველყონ.

ფარულ ზრახვებსა და ნაბიჯებს. ბავშვმა უნდა შეიგრძნოს, რომ მის ქცევებს, აზრებსა და გრძნობებს აკონტროლებს ყოვლისშემძლე გამჩენი. ბავშვი უნდა მივაჩვიოთ ისეთ აზროვნებას, რითაც სარგებელს მოუტანს როგორც საკუთარ თავს, ასევე საზოგადოებას. ბავშვს ადრეული ასაკიდანვე უნდა ავუხსნათ ჰალალი (ნებადართული) და ჰარამი (აკრძალული), რომ რწმენასა და ზნეობას, მრწამსსა და მოქმედებას შორის მჭიდრო კავშირი არსებობს. რელიგიური აღზრდა ყველა კეთილი საქმისა და მოქმედების წყაროა. ამ საფუძვლის გარეშე აღზრდილი ბავშვი, საკუთარი თავისადმი სუსტი პასუხისმგებლობის გრძნობით იმსჭვალება.

ბავშვების აღზრდისა და სწავლების პროცესში, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პერიოდია შვიდიდან თორმეტ წლამდე ასაკი. თანამედროვე პედაგოგებისა და ფსიქოლოგების აზრით, შვიდი წლის ასაკიდან ბავშვს უდვივდება განვითარების, გაანალიზების, შედარებისა და დამოუკიდებელი აზროვნების უნარი. ჯერ კიდევ თხუთმეტი საუკუნის წინათ მუ-

ჰამმედ შუამაგალმა ბრძანა: „ბავშვი შვიდი წლის რომ გახდება, ლოცვა შეასწავლეთ“.

იმისათვის, რომ ბავშვმა მიიღოს რელიგიური ჩეევები, აუცილებელია ცხოვრობდეს რელიგიურ და სულიერ ატმოსფეროში, რაც უპირველეს ყოვლისა, მისმა მშობლებმა უნდა უზრუნველყონ. ამ საკითხში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დედის როლი და პოზიცია. მუსლიმანმა ქალმა უნდა იცოდეს, რომ ჰეშმარიტი რწმენა სულიერების მატერიალიზმე უპირატესობას გულისხმობს. რელიგიური აღზრდის მთავარი მიზანია ბავშვის, როგორც პიროვნების სულიერი განვითარება. დედა უნდა გრძნობდეს საკუთარ პასუხისმგებლობას ბავშვის აღზრდის საქმეში.

რელიგიური მოძღვრების სწავლების პროცესში, აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ ბავშვის ასაკი. არავითარ შემთხვევაში არ უნდა მივმართოთ მუქარის ან ძალდატანების მეთოდს მასთან მიმართებაში. ძალადობრივი სწავლების მცდელობა, თამაშის სურვილისა და დასვენების მოთხ-

ოვნილების გაუთვალისწინებლობის შემთხვევაში, წარუმატებლად დასრულდება. მით უმეტეს უშედეგო იქნება, თუკი მშობლები მოინდომებენ, რომ შვილმა მიჰყვეს ყველა იმ რელიგიურ ადათ-წესს, რომელსაც თავად არ ასრულებენ. ძალდატანებისა და ზეწოლის შედეგად, ბავშვს უჩნდება უკმაყოფილების სინდრომი და ეკარგება ყოველგვარი ინტერესი. ბავშვის რელიგიურად აღზრდის დროს საჭიროა სიფრთხილე, სიფაქიზე და დელიკატურობა.

სულიერი მოძღვრების დროს, ლაიტმოტივი უნდა იყოს სიყვარული და არავითარ შემთხვევაში ძალდატანება. მხარდაჭერისა და თანადგომის უგელებელყოფით სიყვარულს მოკლებულ ატმოსფეროში აღზრდილი ბავშვი ვერ შეიძენს ვერც სულიერ ფასეულობებს და ვერც ჯანმრთელ ფსიქიკას. მხოლოდ ერთიან გარემოში, საკუთარი მშობლებისაგან აღებული მაგალითით, ბავშვისათვის გაცილებით იოლია პიროვნული ჩამოყალიბება და სულიერი პრიორიტეტების შეძენა. მშობლები, რომლებსაც არ შესწევთ ალერსისა და სიყვარულის უნარი საკუთარი შვილებისადმი და არ წარმოადგენენ მათვის მიბაძვის მაგალითს, ვერ შეძლებენ თავიანთი შთამომავლობის რელიგიურ აღზრდას. მხოლოდ

სიკეთეს და სიყვარულს შეუძლია ჩამოაყალიბოს ბავშვი მაღალზეობრივ პიროვნებად და არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ამ გარემოების უარყოფა.

არ უნდა ვუთხრათ ბავშვს: „თუ ხელებს არ დაიბან, ღმერთი დაგსჯის!“ ან „თუ ტყუილს იტყვი, ენა მოგძვრება!“ ან კიდევ „არ მოიქცე ისე, თორემ უზენაესი ალლაჰი გაგიბრაზდება!“ ოჯახებში, სადაც კარგად ვერ აცნობიერებენ, რა არის სწორი და რა ითვლება შეცდომად, ბავშვის ყოველ არასწორ საქციელს მშობლები ცოდვად მიიჩნევენ. ასეთ შემთხვევაში ბავშვი კარგავს ჭეშმარიტ ორიენტირს და უყალიბდება შიშის გრძნობა ნებისმიერი ნაბიჯისადმი. რელიგიური აღზრდის თვალსაზრისით, ეს არასწორია, რადგანაც ამგვარი მიდგომით ბავშვი უზენაესს აღიქვამს არა როგორც მოსიყვარულესა და მპატიებელს, არამედ როგორც უკიდურესად მკაცრს, თავისი მსახურების დამსჯელს და ნებისმიერ შემთხვევაში მათი ჯოჯოხეთის ცეცხლით დამდაგველს.

როდესაც მცირეწლოვან ბავშვები უუყვებით უზენაესის შესახებ, უფრო მეტი უნდა ვისაუბროთ მის კაცომოყვარეობასა და დიდსულოვნებაზე. ბავშვს უნდა ვუთხრათ, რომ ადამიანების კარგი ქცევითა და ქმედებებით, უზე-

სულიერი მოძღვრების დროს, ლაიფმოცივი უნდა იყოს სიყვარული და არავითარ შემთხვევაში ძალადაფანება.

ნაესი ყოველთვის კმაყოფილია; იგი მით უფრო მეტად იზრუნებს ჩვენზე, რაც უფრო ხშირად ვახსენებთ და ჰემმარიტად გვეყვარება. ბავშვმა უნდა იცოდეს, რომ ყველაფერი, რაც კი გაგვაჩნია, უზენაესმა ალლაპმა გვიბოძა, რომ ღმერთი ყოველთვის დაგვეხმარება კეთილი საქმეების შესრულებაში. აი, ასე შევძლებთ პატარა ბავშვის გულში სიყვარულის გრძნობის გადვივებას და ნდობაზე დამყარებულ ჯანსაღ, ღმერთისადმი მტკიცე რწმენის ნიადაგის მომზადებას.

სამიდან ცხრა წლამდე ასაკის ბავშვებს შორის ჩატარებული გამოკვლევების თანახმად, ნამაზის ლოცვისა და სხვა ღვთისმსახურებისადმი სიყვარული შვილებს მშობლებისგან გადაეცემათ. ღვთისმსახურების გზაზე დასადგომად საჭიროა ინტერესის გადვივება და არა ძალდატანება. პატარების აზროვნებაზე საკმაოდ დიდ გავლენას ახდენს მოთხოვნები, ზღაპრები და დარიგებები.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რელიგიისადმი ბავშვის მისწრაფების ცხადყოფაში დედის როლი გადამწყვეტია. ამიტომ, დედები,

რელიგიისა და ზნეობრიობის შესახებ, მინიმუმ ცოდნას მაინც უნდა ფლობდნენ. ოჯახში ნანახი ძალიან დიდ გავლენას ახდენს ბავშვზე, მის პიროვნებად ჩამოყალიბებაზე: ოჯახის წევრების ხასიათი მთლიანად აისახება ბავშვის ფსიქიკაზე. მაგალითად, როდესაც ბავშვი ოჯახში ხედავს ურთიერთდახმარების ფაქტებს, მისთვის უკვე ადვილია დახმარების ხელის გაწოდება ნებისმიერ მდგომარეობაში. ეს კი ამყარებს თანამოძმებისადმი ერთიანობის გრძნობას, აკეთიშობილებს მათდამი დამოკიდებულებას. როდესაც ბავშვი ხედავს, რომ მშობლები ხშირად იბანენ ხელებს, საჭმლის ჭამამდე და ჭამის შემდეგ იპრიალებენ კბილებს და ჭამას იწყებენ სიტყვებით: “ბისმილლაპირ – რეპმანირ – რეპიმ,” – ის თავადაც ეჩვევა ამ კულტურას. შემდგომში კი მისთვის გასაგები იქნება, რომ ეს ისლამის ეთიკაა.

ოჯახის წევრებისადმი მიმბაძველობით, ბავშვი ლოცვის უნარზევებსაც იძენს. თავდაპირველად იგი მშობლებთან ერთად დგება სალოცავად და მათ მსგავსად ასრულებს ამ ღვთისმსახურებას. დროთა განმავლობაში იგი რწ-

მუნდება, რომ ეს არის დვთისმსახურების აალლაპთან სიახლოვის ერთ-ერთი აუცილებელი ფორმა. ბავშვი ხშირ შემთხვევაში ინტერესს ავლენს წმინდა დღეებისა და დამების მიმართ, მაგალითად, ისეთებისადმი, როგორიცაა მირაჯის დამე (შუამავლის ცად ამაღლების დამე), რამაზანი და სხვა. ყველივე ის ბავშვს ალელვებს. იგი ფიქრობს უკვე ნახულზე და უჩნდება მრავალი კითხვა. ცდილობს ახსნას და გაიგოს მომხდარის არსი. მშობლებმა, ბავშვებისათვის იოლად გასაგები ენით, მათი ასაკისა და განვითარების დონის გათვალისწინებით, უნდა მოჟთხოვნ მათ მუსლიმანური დღესასწაულების არსისა და მნიშვნელობის შესახებ. მათი ახსნა-განმარტებანი უნდა იყოს მარტივი და კონკრეტული. ისინი უნდა ეფუძნებოდეს რეალურ მაგალითებს და არა რაიმე ზღაპრებს, მითებს და შეთხულ ამბებს, ვინაიდან ბავშვები ამ ასაკში მიღებულ ცოდნას იოლად ითვისებენ. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუკი მიღებული ცოდნა სინამდვილეს არ შეესაბამება, შესაძლოა, მომავალში ბავშვებს რელიგიისადმი უნდობლობის გრძნობა გაუჩნდეთ. ამიტომ, მშობლებმა ამ მხრივ უდიდესი სიფრთხილე და ყურადღება უნდა გამოიჩინონ.

არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება, ბავშვის საკუთარ თავთან მარტოდმარტო დატოვება. მშობლების ძალისხმევის გარეშე, შეუძლებელია ბავშვის რელიგიური გრძნობების სრულყოფა და სწრაფვა. ზუსტად ისეთივე მონდომებით უნდა ვიზრუნოთ ბავშვში რელიგიური გრძნობებისადმი მიდრეკილების აღმოსაჩენად, როგორც მათემატიკის ან ხატვის ნიჭის არსებობის შემთხვევაში. აუცილებელია ხელი შევუწყოთ ამ გრძნობების სრულყოფასა და განვითარებას. თუკი ჩვენ ამას არ გავაგეთებთ, მაშინ ბავშვის რელიგიური აღზრდა თვითდინებაზე იქნება მიშვებული. ბავშვი საკუთარ სურვილზე დამოუკიდებლად, შეიძლება აღმოჩნდეს მავნე ზეგავლენის ქვეშ და დაადგეს არასწორ გზას. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, თითოეული ოჯახი ვალდებულია საკუთარი ბავშვი დაიცვას არაკომპეტენტური და დაბალი სულიერების მქონე ადამიანების ზეგავლენისგან.

თუ ბავშვმა მონდომებით მიჰყო დვთისმსახურებას ხელი, მაშინ ეს ყველაფერი მის საქციელზე და სიტყვებზე აისახება. მაგალითად, სანამ ის ნამაზის ლოცვას შეუდგება, ჯერ აბდესს აიღებს. შეეცდება ყოველთვის იყოს მოწესრიგბული. ნამაზის დროუ-

ბავშვი, რომელსაც მიღებულია
ური აღზრდა, ბავშვობიდანვე
და სიკეთის

აქვს საფუძვლიანი რელიგი-
ონის მიზეულია ლიტისახურებასა
სრულყოფას.

ლი ლოცვის აუცილებლობა ეხ-
მარება მას იყოს დისციპლინი-
რებული და პუნქტუალური. ეს
ყველაფერი მასში მავნე ჩვევებს
აღკვეთს. ყურანის ციტატების
დაზეპირება ანვითარებს ბავშვის
მესსიერებას და ამაღლებს სწავ-
ლისადმი მისწრაფების სურვილს.
გარდა ამისა, რჩევა – დარიგების
საფუძველზე, სასარგებლო, კეთი-
ლი და სწორი გადაწყვეტილებების
დამოუკიდებლად მიღება ეხ-
მარება ბავშვს კეთილშობილური
თვისებების ჩამოყალიბებაში.

მარხვა იმდენად ძლიერ გავ-
ლენას ახდენს ბავშვის ხასია-
თის ფორმირებაზე, რომ ძნელია
სიტყვებით შეაფასო მისი მნიშ-
ვნელობა. მაგალითისათვის, მარხ-
ვის დროს ბავშვი შიმშილს და
წყურვილს გრძნობს. მაგრამ არც
საჭმელს და არც წყალს ხელს
არ ახლებს მიუხედავად იმისა,
რომ ერთიც და მეორეც მისთვის
ხელსაყრელ ადგილასაა. იგი იზ-
რდება იმ შეგნებით, რომ არსე-
ბობს აკრძალვა და განსაზღვრულ
დრომდე არ შეიძლება საჭმლის
მიღება. დროთა განმავლობაში, ეს
ქცევა ბავშვს გამოუმუშავებს ჩვე-

ვას, ხელი არ ახლოს ისეთ რამეს,
რაც მას კანონით არ ეკუთვნის.
ამრიგად, იგი გაუფრთხილდება
მორალისა და კანონის დამრ-
ღვეველ ქცევებს, რადგანაც მის
შეგნებაში ფეხს იკიდებს კან-
ონსაწინააღმდეგო მოქმედების
უარყოფა.

ზექათი და მოწყალება ხალხ-
ში აღვივებს ურთიერთდახმარებ-
ის გრძნობებს. ამ მორალით აღზ-
რდილი ბავშვი თვითონ ეცდება
დაეხმაროს თანატოლებს. მას
შეუძლია შეზღუდოს თავისი
ხარჯები და საკუთარი ჯიბიდან
გაიღოს მოწყალება გაჭირვებ-
ულებისათვის.

ბავშვი, რომელსაც მიღებული
აქვს საფუძვლიანი რელიგიური
აღზრდა, ბავშვობიდანვე მიჩვეუ-
ლია ლიტისახურებასა და
სიკეთის სრულყოფას. ის, ვისაც
მშობლებმა ყოველგვარი ძალდა-
ტანების გარეშე, სიყვარულითა
და ალერსით, სწორი მიმართულე-
ბა უჩვენეს ცხოვრებაში, უკვე ზრ-
დასრულ ასაკში, მაღალზნეობრივ
და ძლიერ პიროვნებად ჩამოყალ-
იბდება.

DAVFILQDET VIDRE VINANEBT

ალექსანდრე ნაკაიძე

ისეთი ძლიერი სიცხე იდგა, რომ ადამიანს ოფლის წვეთები წყაროსავით ჩამოსდიოდა სახესა და სხეულზე. ცხედარი მორგში შეიტანეს. იქ გამეფებული სიჩუმე და სიცივე, ადამიანს თმას ყალფზე უყენებდა. მაგრამ, მორგში მომუშავე მეპმეთისათვის ეს ადგილი ჩვეულებრივი სახლის ერთ-ერთი ოთახი იყო.

კარის გაღებისას, მეჭმეთს თვალი მორგში დასვენებული მოხუცი კაცის გვამისკენ გაექცა. შემდეგ, თითქოს არაფერიაო, იქვე ჩაცივებულ ხილის წვენის დასალევად გადაინაცვლა. ხანდახან აქ ნაყინიც კი დაუდგია გასაცივებლად. სამუშაოს დაწყებისას პატარა მაცივრის ყიდვას ფიქრობდა, მაგრამ მორგს ისე შეეჩია, რომ მისი მაცივრად გამოყენებაც დაიწყო. ხშირად საკვებსაც იქ ინახავდა, რომ არ გაფუჭებოდა.

მაშინ, როცა ბევრისთვის მიც-

ვალებულის დანახვა სიზმარშიც შიშს იწვევდა, მორგში მომუშავე მეპმეთისათვის ეს შემოსავლის წყარო იყო. აქ ცხედარს რომ მოიტანდნენ, რაიმე გასამრჯელოს მომცემენო, გაიქცეოდა და საკაცის წამოწევაში დაეხმარებოდა ცხედრის თანმხლებს.

„აბა პე, წარმატებები!“ – გათენებისთანავე ეტყოდა საკუთარ თავს და მუდამ ცხედრის მოლოდინში იყო. მართალია, ხანდახან იგი ირონიულად უყურებდა სიკვდილს, თუმცა, ვის უნდა მიეღო გასამრჯელო მისივე ცხედრის საკაცით ტარებისათვის, ამაზე ჯერ არ უფიქრია. სიკვდილის ნაცვლად, საკუთარი თავის მარადიულობაზე ფიქრში, სამუდამო განსასვენებელისათვის სამზადისზე ლაპარაკი მისთვის ზედმეტი იყო. მშობლებისგან მეგკვიდრეობით მიღებული ქონების

განაწილებით უკმაყოფილო მექ-
მეთს რამდენიმე წელია, მისი და –
ძმების საცხოვრებელ უბანში საერ-
თოდ აღარ გაუვლია.

„შენ უკვე ზრდასრული და ჭიკი-
ანი ადამიანი ხარ, ვისგანაც რჩევა-
დარიგებები უნდა მივიღოთ. მიდი,
შეურიგდი საკუთარ დას. დადგება
დრო, როცა ხმას ვეღარ ამოიღებ,
ხელ-ფეხი გაგიჩერდება. მერე ინანებ,
მაგრამ უკვე გვიანი იქნება.“ – ასე
არიგებდნენ ხოლმე, ოჯახის წევრე-
ბი, თუმცა, არაფერი გამოსდიოდათ.

„თავი დამანებეთ, ახალგაზრდა
ვარ, ჩემთან მოსვლამდე ჯერ კიდევ
დიდი რიგია! აზრაილი ჩემთან არ
მოვა!“ – იტყოდა ხოლმე და სიცილ-
ით გაშორდებოდა იქაურობას. მისი
შემოსავლის წყაროს – მორგს, მასზე
უფრო ახალგაზრდა ცხედრებისთ-
ვისაც გაუწევია მასპინძლობა. მა-
გრამ, მექმეთს ეს ვერ გაეთავისა და
საკუთარი თავი სასიკვდილოდ ვერ
გაეწირა.

ერთ დღეს, სამუშაოზე, მისმა
ქალიშვილმა ტელეფონით დაურეკა.
გოგონამ ტირილით მამიდის გარ-
დაცვალება აცნობა.

მექმეთს ტელეფონის ყურმილი
ხელიდან გაუვარდა, რადგან დღემდე
ახლობლის გარდაცვალების ამბავი
არავისგან გაეგო. სუნთქვა შეეკრა,
გაოგნებულმა ძლივს შესძლო წარ-
მოეთქვა:

„არა, არ შეიძლება ეს?!“

მექმეთის და მასზე გაცილებით
უმცროსი იყო. მას ვერ წარმოედ-
გინა როგორ შეიძლებოდა ასეთი
ახალგაზრდის სიკვდილი.

„აააპ!“ – სასოწარკვეთილმა
წარმოსთქვა თავისთვის. „რატომ
გავუბრაზდი მას ჩემი სიამაყისა
და ქონების გამო, რატომ არ ველა-
პარაკებოდი, რატომ ერთხელაც არ
მოვეხვიე და არ ვუთხარი: „ჩემო
დაიკო!“ – ფიქრობდა თავისთვის
გულში მაგრამ უკვე გვიანი იყო.

მექმეთი სასწრაფოდ მანქა-
ნაში ჩაჯდა და იმ უბნისკენ გას-
წია, რომელიც რამდენიმე წელია
მას აღარ ენახა. თვალწინ საკუ-
თარ დასთან ერთად გატარებული
ბავშვობა, განვლილი წლები წარ-
მოუდგა. დასთან კონფლიქტის დღე
გაახსენდა და მძიმედ ამოიოხრა.

„ახ!... ჯიუტი რომ არ ვყოფილი-
ყავ ან სიმდიდრეს რომ არ მოვე-
ტყუებინე... როგორ მომენატრა ჩემი
დის მოხვევა, მისი სითბო და მო-
მართვა – „დამიკო“, რასაც უკვე ვე-
ლარ გავიგონებ...“ – ასე ფიქრობდა
ის გზაში.

ამასობაში დის სახლთან მივი-
და. გაუკვირდა, რომ სახლთან ახ-
ლო-მახლოს არავინ ჩანდა.

„ნუთუ, ეს ამბავი არავინ იცის?“
– გაიფიქრა მან.

ფეხები ჭიშკრამდე არ მიჰყებო-
და, მაგრამ, როგორდაც ეზოში შევი-
და. მოულოდნელობისგან ადგილზე

„შენ უკვე ზრდასრული და ჭკვიანი ადამიანი ხარ, ვისგანაც რჩევა-დარიგებები უნდა მივიღოთ. მიღი, შეურიგდი საკუთარ დას. დადგება დრო, როცა ხმას ვეღარ ამოიღებ, ხელ-ფეხი გაგიჩირდება. მერე ინახებ, მაგრამ უკვე გვიანი იქნება.“

გაქვავდა, რაგდან თავისი და დაინახა. მიუახლოვდა, მაგრამ თვალებს არ უჯერებდა.

„ალლაპო, შენი დიდებულება! მელანდება თუ მართალია?! ნუთუ ჩემი დაიკო ცოცხალია?“

„ემინეეე!“ – ჩაილუდლუდა მან.

ემინე, რომელსაც დიდი ხანია ძმა ენატრებოდა, გაოცდა, სიხარულმა ენა გაუბორება. ბორძიკით წარმოოქმნა: „ჩემი ძმა!...“

თვითონაც ვერ გაეგო რა ხდებოდა. ვინ მოიყვანა აქ მისი ძმა. ან რატომ მოვიდა ის? ნუთუ ისევ გაბრაზებულია? კიდევ საჩხუბრად ჰომ არ მოვიდა?!“

მონატრებული და-ძმა ერთმანეთს გადაეხვია და აქვითინდა.

მეჭმეთი უჩვეულო მდგობარეობაში იყო. მთელი არსებით მადლიერი იყო წმინდა შუამავალის სიტყვებისა, სადაც ის ამბობს:

„მხოლოდ სამ შემთხვევაში შეიძლება ტყუილის თქმა. მათ შორის – ორი ერთმანეთზე გაბრაზებული ადამიანის შესარიგებლად.“

ამ ჰადისმა მოაფიქრებინა მეჭმეთის ქალიშვილს, მამის მამიდასთან შერიგების ამგვარი მეთოდი.

მაგრამ, ცხოვრებაში, მეჭმეთის მსგავსი შანსი ყველას არ გაუჩნდება. მიმოვიხედოთ გარშემო, ამ ამბის მსგავს რამდენ შემთხვევას დავინახავთ: მამას გაბრაზებულს საკუთარ შვილზე, შვილს – მამაზე, დას – ძმაზე, მეზობელს – მეზობელზე, მუსლიმანს – მუსლიმანზე და სხვა მრავალს.

იმ ადამიანის გარდაცვალების შემდეგ, ვისზედაც გაბრაზებული ვართ, ჩემნების წყენის ფაქტს აუცილებლად ვინანებთ და ვიტყვით: „ნეტავ არ მოგქცეულიყავი ასე, ნეტავ თავი შემეკავებინა და სატანის ხმას არ აგყოლოდი...“

ამიტომ, მოდით, ძვირფასო მუსლიმანებო, კარგად დავფიქრდეთ და „ეეჭ“- დაკვნესებამდე – „ალლაპ“ წარმოვთქმათ. ნუ ვინანებთ ისეთი საქმის გამო, რომელიც გამჩენ ალლაპს არ უყვარს ან აკრძალული აქვს. დავაფასოთ ყველა არსება და მით უფრო – ადამიანები. ნურავის ვატკენო გულს, რათა ალლაპმა მიიღოს ჩვენი ვედრება და ყველას წილად გვარგუნოს სამოთხეში მოხვედრა.

PASUXISM**GEBLOBANI**

**DA
MOVALEOBANI**

ALLAHIS GZAE

პროფ. ჰასან ქამილ ილმაზი

ადამიანი თავისი გამჩენის რჩეულია

სამყაროში, ალლაჰის მიერ გაჩენილ სულიერ არსებათა შორის, ყველაზე საპატიო ადგილი ადამიანს უკავია. მას აკისრია უდიდესი პასუხისმგებლობა იმ შესაძლებლობების გამო, რითაც ის ალლაჰი დაასაჩუქრა.

ადამიანის ბუნება საკუთარ თავში აერთიანებს ორ სრულიად საპირისპირო თვისებას: ფუჯურსა (ცოდვილობა) და თაყვას (ღვთისმოშობა), რომელთა შორის, მას აქვს არჩევანის შესაძლებლობა. ალლაჰი ადამიანის გამოცდისას აძლევს მას ძალას, აკეთოს სიკეთე ან ბოროტება. თითოეულ ჩვენგანს ცხოვრების ასპარეზზე საკუთარი ადგილი გვიჭირავს. ყველანი სხვადასხვა პირობებში ვიმყოფებით. ყველა ადამი-

ანს ერთნაირი შესაძლებლობა ან ერთი და იგივე მატერიალური თუ სულიერი ფასეულობები რომ ჰქონოდა, მაშინ საზოგადოებაში შეუძლებელი იქნებოდა წარმოქმნილიყო იერარქია – ეს აუცილებლად მიგვიყვანდა ქაოსთან და არასტაბილურობასთან (რაც ხშირად ხდებოდა ზოგიერთ სახელმწიფო შემთხვევა ისტორიულ ეტაპზე, როდესაც ირლევოდა სამყაროს მთლიანობის კანონი).

ისლამის მიხედვით ადამიანთა მოდგმა შეადგენს ერთ მთლიან საზოგადოებას. როგორც „მთლიანის“ ნაწილი – ყოველი ადამიანი, დასაწყისიდანვე არის მეორის ურთიერთშემავსებელი და ვალდებულია მზად იყოს ყოველი ადამიანის კეთილდღეობისათვის.

სუსტებს, აგრეთვე უპოვრებს

და დაჩაგრულებს, ისლამი მოუწოდებს მოთმინებისაკენ ყოველგვარი გაჭირვებისა და სიძნელეების დროს, რის გამოც ისინი ალლაპისაგან დასაჩუქრდებიან.

მდიდრები კი ალლაპის მადლიერი უნდა იყვნენ მათდამი ბოძებული სიუხვის გამო. ამგვარი მადლიერების საუკეთესო საშუალება კი უმწეოებსა და დარიბებზე ზრუნვა და დახმარებაა.

ხშირად ადამიანი ეკითხება საკუთარ თავს: „რატომ ვარ მე ჯანმრთელი და ღონიერი მაშინ, როდესაც სხვა ავადმყოფი ან ხეიბარია? რატომ ვარ მე მდიდარი, ხოლო სხვა – დარიბი? ალლაპმა ხომ არ მომივლინა მე ეს ადამიანები, როგორც საზრუნავი? ხშირად ვეხმარები თუ არა სხვებს იმით, რაც გამაჩნია?“

ალლაპის შუამავალი ბრძანებს: „ ის არ არის ჩვენგანი, ვინც თავისი სულიერი ძმის ტკივილს არ განიცდის.“ (ჰაქმი, 4, 352; ჰაისამი, 1, 87)

ყოველი მუსლიმანი თავისი სულიერი ძმის გასაჭირს ისე უნდა განიცდიდეს, როგორც მთელი სხეული გრძნობს ტკივილს მისი რომელიმე ნაწილის დაავადების დროს. ამგვარად, მუსლიმანმა სულიერი ძმის გასაჭირი უნდა აღიქვას, როგორც საკუთარი თავის გამოცდა. მაგრამ, ამასთანავე, არცერთი უბედურება არ შეიძლება ჩაითვალოს ღმერთისაგან მოვლენილ სასჯელად. ერთს ალლაპი ცდის სიმდიდრით და ძალაუფლებით, მეორეს – გაჭირვებით. მოთმინება და თავმდაბლობა, როგორც ღმერთისადმი მოწილება – წამალია ყველასათვის.

ადამიანის გუნება საკუთარ თავში აღრთიანებს ორ სრულიად საპირისპირო თვისებას: ფუჯურსა (ცოდვი-ლობა) და თაყვას (დათისეობიშობა), რომელთა შო-რის, მას აქვს არჩევანის შესაძლებლობა..

მიაგეთ ქება-დიდება გამჩენს და
არ დარჩებით მისი წყალობის გა-
რეშე!

უზენაეს ალლაპს, ჩვენთ-
ვის, მაგალითის სახით, ყურანში
მოჰყავს ოვისი ორი შუამავ-
ლის – სულეიმანისა და ეიუბის
(ალეიჰუმასელამ) – ისტორიული
ფაქტები. ორივე მათგანი გამოირ-
ჩეოდა გულმოწყალეობით.

სულეიმანი, აურაცხელი სიბ-
დიდრის მფლობელი და ამქვეყნი-
ურ სიამოვნების დამდღევი, მუდ-
მივად ემადლიერებოდა ღმერთს.
უზენაესი ალლაპი ყურანში ბრ-
ძანებს: „...ის (სულეიმანი) რა კარ-
გი მონამსახური იყო: უეჭველად
იგი ყოველთვის მას (ალლაპს)
მიმართავდა.“ (სურა სად, აიათი 30)

ეიუბი სხვადასხვა სნეულებით
გამოცდილი, სიღარიბისა და
გაჭირვების დროსაც კი არ უჩიო-
და თავის გამჩენს, რის გამოც
ალლაპისაგან ისეთივე მოწონება
დაიმსახურა, როგორც სულეი-
მანმა: „...ჩვენ ის (ეიუბი), მომთმენ
მონა-მსახურად ვნახეთ. უეჭვე-
ლად იგი ყოველთვის მას (ალ-

ლაპს) მიმართავდა.“ (ხერა ხადი,
აიათი 44)

ეს აიეთები ხაზს უსვამს მოთ-
მინებას, რომელიც მნიშვნელოვა-
ნია გამოცდის მიზნით ღმერთი-
საგან მოვლენილი განსაცდელის
ატანისას ალლაპის კმაყოფილებ-
ის მოსაპოვებლად. იმისათვის,
რათა გავხდეთ თავმდაბალი, ის-
ლამი გვთავაზობს ორ მეთოდს.

პირველი – სულიერებით მიძანდვა; ამისათვის საჭიროა, მისაბადობიერქმდად შერჩეული იქნას წმინდა მუჭამმედ შუამავალი (სალალლაჰუ ალე) კე სელლექმ.

მეორე — საკუთარი მდგო-
მარეობის შედარება იმათ მდგო-
მარეობაზე, ვინც ჩვენზე უფრო
ნაკლებ ფუფუნებაში არიან და
სოციალური დაყოფის დაბალ
საფეხურებზე იმყოფებიან. აღ-
ვავლინოთ მათთვის ლოცვა და
კუმადლოდეთ ღმერთს ჩვენთვის
გაღებული მოწყალებისათვის. არ
უნდა დავივიწყოთ, რომ ცხოვრე-
ბაში, ჩვენდამი ბოძებული სიკე-
თეებისათვის, ყოველი ჩვენთაგანი
განკითხვის დღეს ღმერთის წი-

ყოველი მუსლიმანი თავისი სულიერი ძმის გასაჟირს ისე
უცდა განიცდიდეს, როგორც მთელი სხეული გრძნობს
ტკივილს მისი რომელიმე ნაწილის დაავადების დროს.

ნაშე პასუხს აგებს.

გარდა ამისა, „ალლაჰი თი-
თოეული ჩვენგანისაგან მხოლოდ
ჩვენი შესაძლებლობის მიხედვით
ითხოვს...“ (იხ. სურა ბაფარა, აიათი
286)

მაშასადამე, ჩვენ არ მოგვეთხ-
ოვება არაფერი გარდა იმისა, რისი
ატანაც შეგვიძლია საკუთარი ძა-
ლებისა და შესაძლებლობების
ფარგლებში. ალლაჰს განსხვავე-
ბული დამოკიდებულება აქვს
მათდამი, ვინც განსაკუთრებული
შესაძლებლობით არიან დაჯილ-
დოებული, მაგრამ არ ასრულე-
ბენ საკუთარ მოვალეობას. ასე
მაგალითად; თუ ზექათის ზღვარი
მატერიალურად მდიდარი ადამი-
ანისათვის მკაფიოდაა განსაზ-
ღვრული, არავის ძალუბს განსაზ-
ღვროს მადლიერება ნიღმეთისა
(ალლაჰის წყალობა), რომელშიც
იგულისხმება როგორც მატერი-
ალური, ასევე სულიერი სიმდი-
დრე: ჯანმრთელობა, უნარი, ტა-
ლანტი და ა. შ. მაგრამ, ყოველი
ადამიანისათვის განსხვავებულია
ნიღმეთის ანგარიშსწორება.

შესაძლებელია თუ არა დმერ-

თისაგან ბოძებული მადლის მი-
მართ საკუთარი პასუხისმგებლო-
ბის ზღვარის დადგენა?

ადამიანს შეუძლია მხოლოდ
ივარაუდოს, რომ საკუთარი ღიბ-
ადეთით (ღვთისმსახურება) ან
კეთილი საქმეებით, ის ზოგადად
ახდენს მის კომპენსირებას, მა-
გრამ სამწუხაობა, მას არ შეს-
წევს ნიღმეთების სრული დაან-
გარიშების უნარი.

ამის მაგალითია ალლაჰის
შუამავლის ორი ისტორიული პა-
დისი. ერთხელ მუპამმედთან (სალ-
ლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) მივიდა ვიღაც ბედუინი და ამცნო
თავისი განზრახვა: შეესრულები-
ნა ღმერთისადმი თაყვანისცემის
მხოლოდ აუცილებელი ნაწილი
– ფარძები. როდესაც იგი წავი-
და, წმინდა შუამავალმა ამცნო
იქ მყოფ მუსლიმანებს: „თუკი იგი
ნათქვამს შეასრულებს, გადარჩე-
ნილი იქნება“ (ბჯარი, იმანი 34, სევ 1,
შესადგურ 26, მუსლიმი, იმან 8,9)

როგორც ჩანს, იმ ადამიანის
პასუხისმგებლობა არც ისე დიდი
იყო, როგორც შუამავლის სხვა
თანამიმდევრებისა. რამდენიმე

აუცილებელია გამოავლინო რწმენაში ერთგულება — ანუ არ დაივიტყო ალლაჲი სიკვდილამდე.

ხნის შემდეგ ალლაჲის შუამავალმა თავის მეგომარ მუაზს ასე მიმართა: „გინდა, გამცნო მორწმუნეობრივი ნიშნით უპლაზე მთავარი რამ? როდესაც მუაზმა უთხრა: „დიახ, შუამავალოო“, მასწავლებელმა წმინდა ენაზე მითითებით დაარიგა: „გაუფრთხილი მუაზი შეეკითხა: „ანუ ყოველი ჩვენი სიტყვისათვის პასუხს ვაგებო?“ ალლაჲის შუამავალმა უპასუხა: „დმერთმა სიკეთე მოგცეს ო, მუაზ! იცოდე, რომ ადამიანების ჯოჯოხეთში ტანჯვა მათი ენითაა გამოწვეული!“ (თირმიზი, იმანი, 8; იბნ-ი მაჟა, ფირანი, 12).

ამრიგად, ჩვენ უნდა გვახსოვდეს, რომ პასუხისმგებლობა თითოეული პიროვნების მიხედვით სხვადასხვაგვარია: ვიდაცა ხელსავსე, ვიღაც კი — ხელცარიელი. მთავარია არ მივცეთ საკუთარ ნაფსს (ცდუნებას) ჩვენი დატყვევების საბაბი. ნუ ჩავთვლით ბევრჯელ მოგვეცემა იმის შესაძლებლობა, რომ ჩვენს მიერ დაშვებული შეცდომების კომპენსირებას კეთილი საქმეებით მოვახდენთ. გულმოდგინება და

მოთმინება — ეს არის ჭეშმარიტი გზა სათნოებისაკენ.

პასუხისმგებლობას არანაირი გაჭირვება არ გვიხსნის. ისლამი ისტორიაში ადამიანის თავგანწირულობის ბევრი მაგალითია: უკვე დაბრმავებული, ალლაჲის შუამავლის თანამოაზრე უმმი მაყთუმი ყადისიას ლაშქრობაში არ გაიწვიეს. ამის მიზეზად სინათლის დაკარგვა რომ აუწყეს, მან ასე თქვა: „მე, ისევე როგორც თქვენ, შემიძლია ვატარო ჩვენი დროშა!“ თავი მოვალედ ჩათვალა და შეუერთდა მებრძოლებს.

ერთი სიტყვით, არ არსებობს ისეთი მიზეზი, რომელიც გაამართლებს ამა თუ იმ სასიკეთო საქმეზე გაცხადებულ უარს. ყურანში ნაბრძანებია: „ო, თქვენ, ვინც იოწმუნეთ, თუდი დაეხმარებით ალლაჲ (ის რელიგიას), ისიც თქვენ დაგეხმარება და ფეხს გაგიმტკიცებთ.“ (ხურა მუკამმედი, აიათი 7). უფრო მეტიც, მუსლიმანი ყოველთვის ალლაჲის სამსახურში უნდა იყოს და ამასთანავე არასდროს არ დაავიწყდეს ალლაჲი: „თავისუფალ დროს, ყოველთვის (მსახურობით და ვედრებით) გაისარჯე და შენს ლმერთს მი-

მუსლიმანი ყოველთვის უნდა იყოს აღლაპის სამსახურში და ამასთანავე არასდროს არ უნდა დაავიტყდეს აღლაპის ხსენება.

მართვა“ (ხურა ინშირაკ, აიგოვები 7-8).

პირველ რიგში საჭიროა ვე-
ძებოთ ამგვარი ქცევის მაგალი-
თი ალლაპის უსაყვარლეს მონა-
მსახურ – მუჰამმედ შუამავლის
(სალლელლაჰ) ალეიჰი ვე სელ-
ლემ) ცხოვრებაში. იგი, მიუხე-
დავად თავისი უცოდველობისა
და ალლაპთან ჭეშმარიტი სიახ-
ლოვისა, ღამეშიც ლოცულობდა
და უზენაეს ალლჰს პატიებას
თხოვდა. შუამავალი, თანამიმ-
დევრებთან ერთად, მონაწილეობას
დებულობდა მედინას მეჩეთის
მშენებლობაში; სხვებთან ერ-
თად, თავისი ზურგით დაჰქონდა
ქვები. სხვების მსგავსად შეშას
აგროვებდა ცეცხლის დასანთუ-
ბად. ცნობილია, რომ ბედირზე
გავლისას მუჰამმედ შუამავალი
(სალლელლაჰ) ალეიჰი ვე სელ-
ლემ) და მისი თანამიმდევრები
რიგრიგობით ჯდებოდნენ ერთ
აქლემზე. მიუხედავად თანამო-
აზრეთა დაჟინებული თხოვნისა
აქლემზე მხოლოდ შუამავალი
მჯდარიყო, ის მათ უოველოვის
ასე პასუხობდა: „თქვენ ჩემზე
გამძლე და მომთმენი არა ხართ,
ფეხით სიარული რომ შეძლოთ.
ამასთან, მეც, როგორც თქვენ, მად-

ლისკენ ვილტვი“ (იბრ საადი, 2, გვ. 21;
აქმდი, ტ 1, გვ. 422).

ალლაპისაგან ყველაზე კარ-
გი საჩუქარი იმანია (რწმენა).
ლმერთის ნიღმეთებისთვის (წყ-
ალობისათვის) მადლიერების
გამოხატვის საუკეთესო ხერხი
ურწმუნო ადამიანის ისლამისაკ-
ენ მოქცევა. მუსლიმანს კარგად
უნდა ახსოვდეს, რომ ცოდვილის
მდგომარეობა დაჭრილი ჩიტის
მსგავსია და ამიტომ სასარგე-
ბლოა მისდამი კეთილგანწყობა,
ყურადღება და თბილი დამოკ-
იდებულება. იმ ცდუნების გაანა-
ლიზება, რომლებმაც მას უბიძგეს
ამა თუ იმ ცოდვებისკენ. გძულდეს
ცოდვა და არა თვით ცოდვილი.
საჭიროა მიიტანო ალლაპის სი-
ტყვა ურწმუნო ადამიანამდე, მით
უმეტეს, რომ მუჰამმედ შუამავალი
(სალლელლაჰ) ალეიჰი ვე სელ-
ლემ) ამბობს: „რელიგია ეს იგივე
რჩევა-დარიგებაა.“ (ბჯარი, იმანი, 42)

აუცილებელია გამოავლინო
რწმენაში ერთგულება – ანუ არ
დაივიზუო ალლაპი სიკვდილამდე.
ყურანში ნათქვამია: „თაყვანი ეცი
შენს ლმერთს, სანამ გარდაუვალი
(სიკვდილი) გწვევია.“ (ხურა პიჯრი,
აიათი 99)

ალლაპისაგან ყველაზე პარგი საჩუქარი იმანია (რწმენა). ღმერთის ნიღმეთებისთვის (ცხალობისათვის) მადლიერების გამოსატვის საუკეთესო ხერხი ურცმაუნო ადამიანის ისლამისათვის მოძვევა.

„ო, თქვენ, ვინც ირწმუნეთ! გეშინოდეთ ალლაპის (მისი) საკადრისი შიშით და არ მოკვდეთ გარდა მუსლიმად.“ (სურა ალ-იმრანი, აიათი 102).

ერთხელ, როდესაც მუკამმედ შუამავალი (სალლელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) თავის თანამიმდევრებს მოუწოდებდა ალლაპის თაყვანისცემისას თავი აერიდებინათ ყოველგვარი სახის დაუდევრობისათვის, მან თქვა შემდეგი: „არ გადაუხვიოთ შუაგზიდან, ყოველთვის მისდიეთ ყურანსა და სუნნეთს. იცოდეთ, რომ არავის არ შეუძლია მხოლოდ თავისი კეთილი საქმეებით გადარჩეს!“ როდესაც განცვიფრებულმა საპაბებმა ჰკითხეს: „ო, ალლაპის შუამავალო, ნუთუ თქვენც არ შეგიძლიათ გადარჩეთ?“ შუამავალმა (სალლელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) უპასუხა: „დიახ, მეც არ შეგიძლია გადარჩენა, მაგრამ თუკი ალლაპი თავისი უსაზღვრო წყალობითა და სიუხვით მე შემიწყალებს, ეს უკვე სხვა საქმეა!“ (მუსლიმი, მუნაფიუნ, 76, 78).

კიდევ ერთ პადისში ნათქვა-

მია: „თუკი ვინმე დაბადებიდან სიკვდილამდე ალლაპის კმაყოფილების მიზნით, დროს მუდმივ ლოცვაში გაატარებს, ამით გამოავლენს შესაშურ უნიანობას და იგი თავის სიკეთეს არასაკმარისად მიიჩნევს“ (აჟმედი, ტ. 4, გვ. 185).

ამრიგად, ცხადი ხდება, რომ არავის შესწევს უნარი, ემადლიეროს ალლაპს მისდამი გადებული მადლის ფასად. ამ მიზეზით წმინდანები და შუამავლები განკითხვის დღეს საკუთარი ქმედებებისათვის გამჩენისგან ელოდებიან არა ჯილდოს, არამედ აგრძელებენ ალლაპისათვის ლოცვას მისი უმაღლესი წყალობისა და პატიების მისაღებად.

ალლაპი ჩვენ გვჩუქნის რა სხვადასხვა სიკეთეს, მათ შესანარჩუნებლად გვწყალობს სიმტკიცეს, გულმოდგინებას და მომინებას მის გზაზე.

დაუ, ალლაპმა გვაპატიოს ჩვენ ჩვენივე ცოდვები და შეცდომები, შეგვიწყალოს სამოთხითა და მისი ხილვით!

ამინ!

ISLAMI

DA

MRAVALCOLIANOBA

თემურ გორგაძე

სამწუხაოობა, მაგრამ მაინც, ჩვენს თანამედროვეობაში „არსებობენ „ანტი ისლამისტი ვაი, ინტელექტუალები“, რომლებიც ნებსით თუ უნებლიერ, ყოველმხრივ ცდილობენ ისლამი ქალების დამაკნინებელ რელიგიად წარმოაჩინონ და ამით შეურაცხოფა მიაყენონ ისლამსა და მუსლიმებს. მათი რიცხვი საქართველოში არც თუ ისე ცოტაა. ისინი განსაკუთრებით მანიპულირებენ ისლამში მრავალცოდიანობის საკითხით. მათი მხრიდან ისლამის დაკნინების მცდელობა, ხშირ შემთხვევაში გამოწვეულია აღნიშნული საკითხის არასაფუძვლიანი და არასრულყოფილი ცოდნით. საუბედუროდ, არიან ადამიანები, რომლებიც შეგნებულად და მიზანმიმართულად ცდილობენ საკითხის ანტიისლამურ ჭრილში წარმოჩენას და ამით ისლამის დაკნინებას.

აქედან გამომდინარე, ჩვენც საჭიროდ ჩავთვალეთ, ჩვენი მკითხ-

ველისათვის მაინც მიგვეწოდებინა აღნიშნული საკითხისადმი მართებული და ისლამისეული ხედვა. შევეცადეთ, ეს საკითხი ორ ქვესათაურად გამოგვეყო და გაგვეანალიზებინა: 1. წმინდა შუამავლის (სელელლაჟუ ალეიჰი ვე სელლემ) ქორწინებები; 2. როგორ და რა პირობებშია ნებადართული ოთხამდე ცოლის შერთვა.

ალლაჰის შუამავლის ქორწინებები

ალლაჰის შუამავლმა (სელელლაჟუ ალეიჰი ვე სელლემ), მას შემდეგ რაც 55 წლის შესრულდა, რამდენიმეჯერ იქორწინა. მის ყოველ ქორწინებას სხვადასხვა მიზეზი და არსი ჰქონდა.

„ვფიცავ, შუამავალში არის საუკეთესო მაგალითი თქვენთვის; იმათვის(აც) ვინც (მო)ელის ალლაჰ(ის წინაშე წარდგომა)ს და (საიქო) განკითხვის დღეს; თანაც

თუკი ალლაჟის შუამავლის (სელელლაჟუ ალეივი ვე სელლ-ემ) ახალგაზრდობას თვალს გადავავლებთ, ცხადი გახდება, რომ იგი იყო იყო, არის და იქნება — ერთგულების, თავმდაბლობის, სიცოდელისა და კეთილსიციდისიერების სიმპოზი.

ბევრჯერ ახსენებს ალლაჟს.“ (ხურა აქტაბი, აიათი 21)

ალლაჟის მიერ კაცობრიობისათვის სამაგალითოდ წარმოდგენილ პიროვნებაში საძაგებლის მაძიებელი და ცილისმწამებელი როგორი შეიძლება იყოს, თუ არა რწმენის უგულებელყოფელი, ბრიყვი.

უზენაესმა ალლაჟმა წმინდა მუქამედ შუამავალი (სელელლაჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ყველა საკითხში სამაგალითოდ მოუკლინა კაცობრიობას. ამიტომ, ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი — მისი ოჯახური მდგომარეობაა. წმინდა შუამავლის (სელელლაჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ქორწინებებში მისი ცხოვრების ყველა პერიოდი და მისი პიროვნული ღირსება უნდა ამოვიცნოთ. ჩვენ აქ არ მოგითხოვთ წმინდა შუამავლის (სელელლაჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ყველა ქორწინებისა და მისი ყველა მეუღლის შესახებ. მხოლოდ ჩამოვთვლით ამ ქორწინებათა გამომწვევ რიგ მიზეზებს, რაც შესაძლებელს გახდის სწორი, დამაჯერებელი და არგუმენტირებული დასკვნების გაპეტებას.

სშირად შეხვდებით ისეთ ადამიანებს, რომლებსაც მიაჩნიათ, რომ წმინდა შუამავლის (სელელლაჟუ

ალეიპი ვე სელლემ) ქორწინებები მისი ვნებათაღელვითა და მექალთანეობით იყო გამოწვეული. მაგრამ, ასეთმა ადამიანებმა, არ იციან არც წმინდა შუამავლის (სელელლაჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ქორწინებების არსი და არც მათი მიზეზები.

ადამიანისათვის ამქვეყნიური ვნებებისა და მოთხოვნილებების პერიოდი, ცხადია ახალგაზრდობაა. თუკი ალლაჟის შუამავლის (სელელლაჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ახალგაზრდობას თვალს გადავავლებთ, ნათელი გახდება, რომ იგი იყო, არის და იქნება — ერთგულების, თავმდაბლობის, სიწმინდისა და კეთილსინდისიერების სიმბოლო. ყოველივე ამას ცხადყოფს ის ისტორიული ფაქტი, რომელიც მის ადრეულ ასაკს ეხება.

ჯერ კიდევ შუამავლობამდე, მას მექანიზმა წარმართებმა „ემინი“ (სანდო) უწოდეს და ამაზე არანაირი პრეტენზია არ გამოუთქვამთ კერპთაყვანისმცემლებსაც. რაოდენ გასაკვირია ის ფაქტიც, რომ მიუხედავად იმისა წარმართები მას მოსაკლავად დასდევდნენ, ძნელბედობის ჟამს თავიანთ ძვირფასეულობას მასვე მიაბარებდნენ ხოლმე. საქვეყნოდ ცნობილია ის

ისიც, რომ როდესაც წმინდა შუამავალი (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) მედინაში ჰიჯრეთით წავიდა, მტრების მიერ მისთვის ამანათად მიბარებული ძვირფასეულობების დასაბრუნებლად, წმინდა ალი მექაში დატოვა. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ ადგილი შესაძლებელი იყო, წარმათებს წმინდა ალი მოეკლათ კიდეც, მაგრამ მან წარბშეუხრებლად შეასრულა წმინდა შუამავალის (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) დანაბარები.

წმინდა მუპამმედ შუამავალმა (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) მექაში მოღვაწეობის პერიოდში ერთხელ იქორწინა და ისიც 40 წლის ქვრივ ქალ – წმინდა **ხატიჯეზე**. იგი იმ დროს 25 წლის იყო. შესაძლებლობების მიუხედავად, ალლაპის შუამავალს (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) ხატიჯეს გარდაცვალებამდე მთელი 25 წლის განმავლობაში, სხვა ქალზე დაქორწინება არც კი უფიქრია. მეორე ქორწინება წმინდა ხატიჯეს გარდაცვალების შემდეგ შედგა, კვლავაც ასაკოვან და ქვრივ ქალ წმინდა **სევდეზე**.

წმინდა სევდე ქმართან ერთად (პირველი ჰიჯრეთის დროს) ეთიოპიაში იყო გადასული. იქ მას ქმარი გარდაცვლოდა და მარტოდმარტო – უმწეოდ იყო დარჩენილი. იმის გამო, რომ ისლამი მიეღო, ნათესავებიც არ პატრონობდნენ და ზეწოლას ახდენდნენ მასზე, რათა სარწმუნოება შეეცვალა. წმინდა შუამავალმა

(სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ), მარტოდ დარჩენილი, უმწეო მაგრამ დარბაისელი ქალი რომ დაეცვა, მასზე იქორწინა.

ეს ის პერიოდია, როცა მედინაში ჰიჯრეთის შემდეგ ახალი ერა დაიწყო. წმინდა მუპამმედი (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) შუამავალი და ახლად შექმნილი სახელმწიფოს მმართველი იყო. ასეთ ვითარებაში, მასზე ასაკით უფროს, ქვრივ – წმინდა სევდეზე ქორწინება რით უნდა ყოფილიყო განპირობებული, თუ არა რელიგიური, საზოგადოებრივი, ეკონომიკური და მორალური მიზეზები?!

გასათხოვარი ქალიშვილი, რომელზეც ალლაპის შუამავლმა (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) იქორწინა მხოლოდ წმინდა **აიშე** იყო. მან საფუძვლიანად შეისწავლა მუსლიმანური სამართლის ნორმები ქალთა შესახებ. წმინდა შუამავლის გარდაცვალების შემდეგ, დაახლოებით 50-60 წლის განმავლობაში, ის ამ მოძღვრებას ასწავლიდა ქალებს და მრავალი საკითხი მისი სიტყვებით მოდის ჩვენამდე.

წმინდა შუამავალმა (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) თანამიმდევრებს უთხრა: „*თქვენ, რწმენის 1/3 აიშეს სახლში გაქვთ ნახწავლი*“.
(დეილეგმი, II, 165/2828)

ეს პადისი ხაზგასმით აღნიშნავს წმინდა აიშეს ნიჭიერებას. ალლაპის შუამავლის (სელელლაპუ ალეიპი ვე სელლემ) პადისთა (წმინდა შუამვლის

სიტყვები და ქმედებები) უმრავლესობის გადმოცემ 7 პიროვნებათაგან, ერთ-ერთი სწორედ წმინდა აიშეა. მან 2210 ჰადისი გადმოგვცა, მათგან 154 ბუპარის (ერთ-ერთი ყველაზე ცობილი ჰადისების კრებული) და მუსლიმის (ასევე ერთ-ერთი ცნობილი ჰადისების კრებული) მიერაა გადმოცემული.

წმინდა აიშემ ზედმიწევნით კარგად იცოდა მუსლიმანური სამართალი და სამედიცინო მოძღვრება, ყურანისეული აკრძალვები და ნებადართული საკითხები, არაბული პოეზია და სხვადასხვა თქმულებები. საპაბები (წმინდა შუამავლის მიმდევრები, რომლებიც იმავე პერიოდში ცხოვრობდნენ), რაიმე რელიგიურ საკითხზე შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, ყოველთვის მას მიმართავდნენ ხოლმე. იმდროინდელი წინამდლვრებიც კი, ძნელად გადასაწყვეტ საკითხებზე აიშეს ეკითხებოდნენ რჩევას.

ებუ მუსა ამბობდა: „გადმოცემულ ნებისმიერ ჰადისში, როგორი სირთულეც არ უნდა დაგვენახა, რჩევას წმინდა აიშეს ვკითხავდით. იგი მას აუცილებლად აგვისხნიდა.“ (თირმიზი, მენაყიბი, 62.)

ალლაჰის შუამავალმა აიშესთან ქორწინებით აბუ ბაქრთან ძველი მეგობრობა დამოყვრებით განამტკიცა და ახლობლობა უფრო გაამყარა.

ასეთივე ფორმით გააბა ნათესაური კავშირი, წმინდა მუპამმედ შუამავალმა (სელელლაჰი ალეიჰი

ვე სელლემ) წმინდა ომართან მის ქალიშვილზე – წმინდა ჰაფსაზე ქორწინებით. მას შემდეგ, რაც ქმარი ბედირის ომში დაეღუპა და ჰაფსა დაქვრივდა, მამას მისი წმინდა აბუ ბაქრზე ან წმინდა ოსმანზე დაქორწინება უნდოდა. მაგრამ მათ ეს წინადადება არ მიიღეს. ბოლოს, ჰიჯრის მე-3 წელს, წმინდა შუამავალი (სელელლაჰი ალეიჰი ვე სელლემ) დაქორწინდა წმინდა ჰაფსაზე. ქორწინებამ ომართან ძველი მეგობრობა და ნდობა განამტკიცა.

წმინდა მუპამმედ შუამავალის (სელელლაჰი ალეიჰი ვე სელლემ) წმინდა ზეინაბზე ქორწინება, უმეცართა შორის ყვლაზე მეტ კამათს იწვევს, თუმცა ამ ქორწინების არსიც სიბრძნითაა აღსავსე. წმინდა შუამავალმა (სელელლაჰი ალეიჰი ვე სელლემ), მიუხედავად იმისა, რომ ზეინაბს ზეიდი არ მოსწონდა, ის მონობისაგან გაანთავისუფლა, იშვილა და ზეინაბზე დააქორწინა. ამით მან მდიდარსა და დარიბს შორის, დიდგვაროვნობასა და მონობას შორის სოციალურ და პოლიტიკურ უთანასწორობას ბოლო მოუღო და ადამიანების თანასწორუფლებიანობას გაუსვა ხაზი. შემდგომში, ეს ქორწინება გაუსაძლისი გახდა. ზეიდმა შუამავალს (სელელლაჰი ალეიჰი ვე სელლემ) მრავალჯერ მიმართა განქორწინების სურვილით, მაგრამ მისი ყველა მიმართვა უშედეგოდ სრულდებოდა. ზეიდმა, ბოლოს და ბოლოს ამ მდგომარეობას ვეღარ გაუძლო და ზეინაბს

გაეყარა.

შემდგომში, ღმერთის მიერ გარდმოვლენილი აიათით, წმინდა შუამავალს (სელელლაჲუ ალეიჰი ვე სელლემ) ზეინაბზე დაქორწინება დაევალა:

„როდესაც ზეიდმა იმ ქალთან (ზეინაბთან) ურთიერთობა გაწყვიტა (განქორწინდა), ჩვენ ის ქალი შენ შეგროვთ, რათა მათი (შვილობილების) მეუღლეებთან განქორწინების შემთხვევაში მორწმუნეთავის შვილობილების (ყოფილ) ცოლებზე დაქორწინების სირთულე არ წარმოქმნილიყო. ალლაჲის ბრძანება შესრულებულია.“ (სურა აჟზაბი, აიათი 37)

ამიერიდან, უვიცობის ხანაში არსებული, შვილობილის განქორწინებულ ქალზე (ყოფილ ცოლზე) დაქორწინების აკრძალვა გაუქმდა და „დვიძლი შვილისა“ და „შვილობილის“ ერთმანეთისაგან განმასხ-

ვაგებელმა ნიშანმა წინა პლანზე წამოიწია. ვინაიდან ისლამში დვიძლი შვილის ყოფილ ცოლებზე დაქორწინება ყოველგვარ შემთხვევაში აკრძალულია.

ისინი, ვინც წინდაუხედავად ლაპარაკობენ, თითქოს შუამავალი (სელელლაჲუ ალეიჰი ვე სელლემ) ზეინაბის სილამაზემ მოხიბლა და მასზე ამიტომ იქორწინა, არ ითვალისწინებენ შემდეგ გარემოებებს:

წმინდა შუამავლი (სელელლაჲუ ალეიჰი ვე სელლემ) ზეინაბს ბავშვობიდან იცნობდა, ისინი თითქმის ერთად იზრდებოდნენ და ამიტომ, კარგად იცოდა მისი სილამაზეც და ხასიათიც.

წმინდა შუამავალს ზეიდთან დაქორწინებამდე მისთვის ხელი რომ ეთხოვა, ზეინაბი სიხარულით დათანხმდებოდა და მათ შეუღლებას ხელს ვერაფერი შეუშლიდა. მაგრამ წმინდა შუამავალმა (სელელ-

ლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) თავად დააქორწინა ისინი და ზეიდის თხოვნა განქორწინების შესახებ არ დააკმაყოფილა.

ეს ფაქტები გვიჩვენებს, რომ ისლამის მოძღვრებაში ზოგიერთი წესი წმინდა შუამავლის (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ცხოვრებაში მომხდარი პრაქტიკის საფუძველზე შეიქმნა და ეს ყველაფერი შარიათის საფუძვლად იქცა.

ჰაიბერელ იუდეველთა ლიდერის ქალიშვილ **საფიაზე** ქორწინებით, შუამავალი (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ებრაელებს დაუნათესავდა და მათთან არსებული ურთიერთობა მოაწესრიგა. ეს ნაბიჯი ბრძნული შერიგების ფონზე იყო გადადგმული, რისი უამრავი მაგალითი არსებობს არამარტო იმდროინდელ არაპეტში, არამედ თანამედროვე სახელმწიფო-თაშორისო დიპლომატიაშიც.

ერთ-ერთი ტომის ბელადის ქალიშვილ – **ჯუგაირიაზე** ქორწინებით კი ალლაპის შუამავალმა ომის დროს მუსლიმთა ხელში ჩავარდნილი ასობით არამუსლიმანი ტყვეობისგან ისნა. ვინაიდან, იოლი გასაგებია, რომ წმინდა შუამავლის (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ნათესავს ტყვედ არავინ დაიტოვებდა. გათავისუფლებული ტყვები კი თავად გამუსლიმანდნენ.

ალლაპის შუამავალმა (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ებუ სუფიანის ქალიშვილზე, ჟმმი ჰაბიბეზე ქორწინებით, ეს ტანჯული მორწმუნე

გააბედნიერა. იმის გამო, რომ უმმი ჰაბიბეს ქმარი ეთიოპიაში თავის რჯულს განუდგა, ჰაბიბე კი რწმენის ერთგული დარჩა, იგი ძალიან რთულ პირობებში აღმოჩნდა, მაგრამ საკუთარ მამას – ებუ სუფიანის, რომელიც იმ ხანებში ლიდერი იყო მექებში, მაინც არ მიმართავდა დახმარებისთვის, თავმოყვარეობისა და საკუთარი რწმენის ერთგულების გამო. წმინდა შუამავალმა (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) მასზე დაქორწინებით იგი დაიცვა. ასევე, ამ ქორწინებით, მექელელ კერპთაყვანისმცემლებსა და მუსლიმანებს შორის მტრობამ იკლო.

ალლაპის შუამავალი (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ვნებებს რომ აჟყოლოდა, მედინაში მუჰაჯირებსა და ანსარებს შორის უამრავი ზრდასრული და ძალიან ლამაზი გოგონა იყო. ისიც ადვილი მისახვედრია, რომ ნებისმიერი მუსლიმანი სიამოვნებით მიათხოვებდა საკუთარ შვილს წმინდა შუამავალს (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) და ამას დიდ პატივად და ღირსებად ჩათვლიდა კიდეც. ხოლო ქალიშვილები სიცოცხლეს არ დაიშურებდნენ იმისათვის, რათა შუამავლის (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) ცოლი და მორწმუნეთა დედა გამხდარიყვნენ. მაგრამ წმინდა შუამავალს (სელელლაპჟუ ალეიპი ვე სელლემ) მათვის ამ მხრივ ყურადღება არ მიუქცევია.

წმინდა შუამავალი (სელელლაპჟუ

ისლამამდელ არც ერთ ცივილიცაზიასა თუ საზოგა- დოებრივ სისტემაში, ქორწინებას არანაირი რიცხო- ბრივი შეზღუდვა არ ჰქონია. ისლამა კი ამას ზღ- არი დაუდო და ქორწინება 4-ით შეამოვარგდა

ალეიში ვე სელლემ) ერთდროულად
რამდენიმე ქალზე დაქორწინდა, რას-
აც მრავალმხრივი რელიგიური, მორ-
ალური და სოციალურ-პოლიტიკური
მიზეზი ჰქონდა. ქალებისათვის გან-
კუთვნილი მუსლიმანური მოძღვრე-
ბის მათვის უკეთ გასაცნობად, მხ-
ოლოდ ერთი ქალი საქმარისი არ
იქნებოდა. სხვადასხვა კლიმატის,
დროისა და ადგილის შესაბამისი
რელიგიური განმარტებები, რომ-
ლებიც ეხება ქალს და საერთოდ
ოჯახს, შეუძლებელია მხოლოდ
ერთი პიროვნებისგან სრული მნიშ-
ვნელობით ჩვენამდე მოღწევა.

განა შეიძლება ადამიანმა ეს
საკითხები იმაზე უკეთ იცოდეს, ვინც
შუამავალთან (სელელლაჲუ ალეიში
ვე სელლემ) ერთად ცხოვრობდა,
მისი ცოლი იყო და მას პირადად
ესაუბრებოდა!!

ალბათ დამეთანხმებით იმაზე,
რომ ისლამი ქალთა ძალიან ბევრ
ისეთ თავისებურებას სხნის, რომლის
შესახებ ლაპარაკი მამაკაცებისთვის
უხერხულია. მაგრამ ქალი ქალს ამ
თემას თავისუფლად აუხსნის. სამ-
წუხაროა, მაგრამ უნდა ვაღიაროთ,
რომ ამ მხრივ საზოგადოებას ყოვ-
ელოვის გააჩნდა სწავლული, ბრძენი
და მორწმუნე ქალების დეფიციტი,

რასაც დღეს ქართველი მუსლიმე-
ბიც განსაკუთრებით მწვავედ გან-
ვიცდით.

როგორ და რა პირობებშია ნება- დართული ოთხი ცოლის შერთვა

არის თუ არა თანამედროვე ეპო-
ქაში სანიმუშო მაგალითი ალლაჲის
შუამავლის (სელელლაჲუ ალეიში ვე
სელლემ) მრავალჯერ ქორწინება?
ამ კითხვაზე ასეთი პასუხი არსე-
ბობს:

წმინდა შუამავლის (სელელლაჲუ
ალეიში ვე სელლემ) ზოგიერთი ქცე-
ვა, მისი მიმდევრებისთვის ვალდებ-
ულებას არ წარმოადგენს, რადგანაც
იგი, როგორც ჩვენი სარწმუნოების
პირველი წარმომადგენელი და ალ-
ლაჲის შუამავლად მოვლენილი, ჩვენ-
გან სრულიად განსხვავებულ მდგო-
მარეობაში იმყოფებოდა. ამიტომაც,
სხვა ადამიანებისაგან განსხვავებით,
ყოველ დამე ადგომა და ოპტეჯულ
ნამაზის ლოცვა ფარმად (აუცილე-
ბლობად) მხოლოდ მას დაუწესდა.
რამდენიმე დღის განმავლობაში,
იფთრის გარეშე მარხვის ნებაც მხ-
ოლოდ მას ერგო წილად. ასევე მხ-
ოლოდ მას და მის ოჯახს ჰქონდა
აკრძალული მიღებული ზექათით
სარგებლობა. რჯულის განმტკიცე-

ბის, სოციალური და პოლიტიკური მიზნით, ერთდროულად 4-ზე მეტი ქორწინებაც მხოლოდ მისთვის იყო დასაშვები.

ისლამური მრავალცოლიანობის (უფრო სწორად, ოთხცოლიანობის) არსები ჩასაწვდომად, საჭიროა გავითვალისწინოთ შემდეგი გარემოებები: უპირველეს ყოვილსა, უნდა ავღნიშნოთ, რომ მრავალცოლიანობა ისლამით არ დაწყებულა, არამედ უკეთ არსებული ეს წესი ისლამმა ლოგიკასთან შესატყვისობაში მოიყნა და ქორწინების რიცხობრივი ზღვარი დააკანონა. ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმ გარემოებას, რომ ისლამამდელ არც ერთ ცივილიცაზიასა თუ საზოგადოებრივ სისტემაში, ქორწინებას არანაირი რიცხობრივი შეზღუდვა არ ჰქონია. ისლამმა კი ამას ზღვარი დაუდო და ქორწინება 4-ით შემოფარგლა. იმის გამო, რომ ამ წესს ქალებში შიში არ გამოეწვია, მამაკაცებს ამცნო: „უმჯობესი იქნება, თუკი თქვენ მხოლოდ ერთ ქალზე იქორწინებოთ.“ კარგად უნდა გავიგოთ, რომ ისლამი არ ავალებულებს მამაკაცს ოთხ ქალზე ქორწინებას ანუ ეს ისლამის არა „ბრძანება“, არამედ „ნებართვა.“

ომის, ავადმყოფობის და მსგავსი მიზეზების შედეგად, რათა ოჯახები არ დაინგრეს და ქალები უპატრონოდ, მფარველის გარეშე არ დარჩენ, ეს ნებართვა უნდა გამოვიყენოთ. მაგალითად, ქალს, რომელსაც

შვილი არ ჰყავს ან ბიოლოგიური მდგომარეობის გამო გამორიცხულია შემდგომშიც გაუჩნდეს, მასზე დაქორწინებულ მამაკაცს, ისე, რომ ამ ქალს არ გასცილდეს, შეუძლია სხვა ცოლიც მოიყვანოს. ამგვარი აუცილებლობის შემთხვევაში, ოჯახების გამრავლებასთან ერთად, ეს რიცხვი ოთხით შემოიფარგლა და ოჯახების დანგრევით მიყენებული მატერიალური და მორალური ზიანი მინიმუმამდე შემცირდა.

ჩვენ ვცხოვრობთ პლანეტაზე, რომელმაც ორი გლობალური და უამრავი ნაციონალური ომი თუ პატარა კონფლიქტი გადაიტანა, რომელსაც მიღიონობით მამაკაცის სიცოცხლე შეეწირა და მათ ქვრივი ცოლები დარჩათ. ისიც კარგად მოგეხსენებათ, რომ ომში ხშირ შემთხვევაში სწორედ მამაკაცები იღუპებიან. წარმოვიდგინოთ ქვეყანა, სადაც ერთ მამაკაცზე არა თუ ოთხი, არამედ ბევრად უფრო მეტი ქალი მოდის (ამის უამრავი მაგალითი არსებობს 21-ე საუკუნეშიც, უბრალოდ, სტატისტიკური მონაცემების ჩამოთვლას ადარ შევუდგებით). თავი რომ დავანებოთ მარტოდმარტო დარჩენილ ქალებსა და მათი შვილების მოვლას, ეკონომიკურ სიღუხჭირესა თუ სულიერ ტრავმას, ამ ქალებს სულ ცოტა, საპირისპირო სქესისადმი ბიოლოგიური მოთხოვნილებები ხომ მაინც გააჩნიათ. ამ მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება ქალის ბუნებრივი უფლებაა და ამის აკრძალვის უფლება არც ერთ რელიგიას, ცივი-

მამაკაცის ერთზე მეტჯერ ძორნილების უფლება
შეამოსაზღვრულია პირველი ცოლის მიერ, ძორნილე-
ბის დროს წამოყენებული პირობებით. ეს კი ძალზე
მინიჭებული უფლებაა.

ლიზაციასა თუ საზოგადოებრივ
სისტემას არ გააჩნია. ისიც გასაგე-
ბია, რომ ქალმა ეს მოთხოვნები ან
კანონიერი ან სულაც უკანონო გზით
უნდა დაიკმაყოფილოს (რისი მაგალ-
ითიც თანამედროვე მსოფლიოში, გან-
სკუთრებით კი ევროპაში უამრავია).
მეორე მხრივ, არსებობს რელიგია,
რომელიც ასეთ ქალებს უბრუნებს
თავიანთ ბუნებრივ „უფლებებს“ და
მათ მოვლა-პატრონობაზე ზრუნვის
„უფლებას“ იძლევა. როგორ უნდა
მოვიქცეთ ჩვენ ამ შემთხვევაში?
უნდა გამოვიყენოთ ეს ნებართვა
თუ ავუკრძალოთ მამაკაცებს ოთხი
ცოლი, ქალებს კი მივუსაჯოთ შინა-
პატიმრობა და ჩამოვართვათ თავი-
ანთი ბუნებრივი „უფლებები“?

მართლაცდა, ქვეყანაში, რომელ-
მაც გადაიტანა ომი, ერთზე მეტი
ქორწინება საჭიროა მოსახლეობის
კლებისა და გარევნილობის თავიდან
აცილებისთვის. ასეთი მაგალითები
წარსულშიც მრავლად იყო და მო-
მავალშიც იქნება. ისლამი, რომელ-
იც კაცობრიობის ბედნიერებისა და
კეთილდღეობის საფუძვლების მომ-
ცველია, ამ და მსგავსი სხვა უამრა-
ვი მიზეზის გამო, შესაძლებლობას
იძლევა, რომ ყველაფერი ეს „ნებარ-
თვით“ მოხდეს. ნათლად ჩანს, რომ
ცხოვრების შემამსუბუქებელი და

ბუნებრივი წესების უზრუნველყო-
ფელი ისლამის კანონები, მხოლოდ
ქორწინებისათვის კი არა, არამედ
ყველა სფეროსათვის მისაღებია. ეს
გარემოებები კი ადასტურებს, რომ
ისლამი ყველა დროისა და ადგი-
ლის მცხოვრებთათვის შესაბამისი,
საჭირო და აუცილებელი უნივერსა-
ლური რელიგიაა.

იმ მამაკაცებს, რომლებსაც ერ-
თზე მეტი (ოთხამდე) ცოლი ჰყავთ,
ცოლებს შორის „სამართლის უზ-
რუნველყოფა“ ეკისრებათ. წინააღმ-
დებ შემთხვევაში მათ ალლაჰის
სასჯელი ელით. ყურანში ნაბრ-
ძანებია: „თუკი შიშობთ, რომ სამარ-
თლიანად ვერ მოექცევით ობლებს,
მაშინ ქალთაგან დაქორწინდით იმ-
ათზე, რომლებიც თქვენ მოგწონთ
– ორზე, სამზე ან ოთხზე. ხოლო
თუკი შიშობთ, რომ სამართლიანად
ვერ მოექცევით მათ, მაშინ იქორწი-
ნეთ ერთზე, ან დასჯერდით თქვენს
ხელთ არსებულზე. სამართლიანო-
ბისათვის ეს უფრო მიზანშეწონილ-
ია.“ (ხურა ნისა [ქალები], აიათი 3)

ამასთანავე, ყურადსაღებია წმინ-
და ყურანის ამ საკითხთან დაკავ-
შირებული სხვა აიათებიც, სადაც
ნათქვამია: „როგორც არ უნდა ეცა-
დოთ, ვერ(ასოდეს) შეძლებთ (ერთ-
ცხოვრების შემამსუბუქებელი და

ნაირად) სამართლიანი იურო ცოლებს შორის, კიდევ რომ ძლიერ გსურდეთ.“ (სურა ნიხა [ქალები], აიათი 129)

გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ მამაკაცებს, რომლებსაც ოთხი ცოლი ჰყავთ, ვალდებული არიან საზოგადოების საშუალო ფენის დონეზე უზრუნველყოფილი ჰყავდეთ ოთხივე ცოლი, როგორც მატერიალურად ისე ბიოლოგიურად. მამაკაცმა უნდა გაითვალისწინოს ისიც, რომ ცოლები ვალდებული არ არიან ერთ სახლში იცხოვრონ და მათ უფლება აქვთ მოითხოვონ ცალკე საცხოვრებელი ადგილი.

წმინდა შუამავალი (სელლლელ-ლაჭუ ალეიში ვე სელლემ) ერთ ჰადისში ბრძანებს: „თუკი ერთი მამაკაცი ორ ქალზეა დაქორწინებული და მათ შორის სამართალს არ იცავს, განკითხვის დღეს მას ცალი მსარი პარალიზებული ექნება.“ (იბნი მაჯუ ნიქა 47)

ერთდროულად მამაკაცის ერთზე მეტჯერ ქორწინების უფლება შემოსაზღვრულია პირველი ცოლის მიერ ქორწინების დროს წამოყენებული პირობებითაც. ეს კი ქალზე მინიჭებული უფლებაა.

თუკი ადამიანის გაჩენის მიზანს არ გავითვალისწინებთ და განსაკუთრებული ლოგიკით მივუდგებით, ისიც დასაშვები უნდა იყოს, რომ ქალსაც ერთზე მეტი ქმარი ჰყავდეს. თუმცა, რაოდენ რაციონალურადაც არ უნდა მოგვეჩენოს,

სინამდვილეში ეს სწორი არ იქნება, რადგანაც ასეთ ვითარებაში დაბადებული ბავშვის წარმომავლობა სადაც არის. ამიტომ, ასეთ ანომალიას, რომელსაც „გუჯური“ (უნერბა) ეწოდება, ისლამი ისევე არ რთავს ნებას, როგორც არ რთავდა არც ერთი ჭეშმარიტი რელიგია. ისლამმა, წარმომავლობის ნათელსაყოფად, განქორწინებულ ქალს ახალი ქორწინებისთვის დროის მინიმალური შეზღუდვა დაუწესა. დღეს მოქმედ კანონმდებლობაში გაუთვალისწინებული ეს რეალობა, ისლამის სამართალში, ადამიანური თვალსაზრისის ყველაზე სწორი ფორმითაა გათვალისწინებული და დაკანონებულია მყარ არგუმენტები.

თუ ყველა ამ მდგომარეობას გავითვალისწინებთ, ცხოვრების ყველა სტადიასა და ყოველგვარ მდგომარეობას ჩავუდრმავდებით, მაშინ ჩავწვდებით ისლამში მრავალცოლიანობის ნებართვის არსეს, – იმას, რომ ისლამი არა მხოლოდ ჯანმრთელების, არამედ მოხუცებისა და უძლურების დამცველიცაა. ის არა მხოლოდ ნორმალური და მშვიდი ცხოვრების პერიოდში, არამედ ყოველგვარ ტანჯვასა და ძნელბედობაში გვიცავს. გვიცავს ოჯახის უმიზეზოდ დანგრევისგან, ცოლ-შვილის სიღატაკისა და გასაჭირში ჩაგარდნისაგან. ე.ი. ისლამი ინდივიდსა და სოციუმისთვის მზრუნველი, კაცობრიობის პატიოსნებისა და ლირსების დამცველი ერთადერთი და ჭეშმარიტი სარწმუნოებაა.

ISINI AXLOS

IYVNEN

SUAMAVALTAN

გულნაზი კახაძე

ჭეშმარიტი რწმენის მისაღწევად საჭიროა ადამიანის მაღალი ზეობრიობა. შეიძლება ითქვას, რომ ალლაპის შუამავლის ყველა ქმედება მისი სულიერების ამსახველია.

სამყაროთა ღმერთმა შექმნადა აღზარდა მუჰამედ შუამავალი (სალლელლაჰჲ ალეიჰი ვე სელლეჰ), გამორჩეული შინაგანი და გარეგანი სრულყოფილებით შუამავალმა თავის ერთ-ერთ ჰადისში მიუთითა ჭეშმარიტებასა და შუამავლობის უმაღლეს მისიაზე: „საუკეთესოა მორალი, რომლითაც ღმერთმა მე აღმზარდა.“ (ხუსტი, ჯამიუქ – საღირ; 1-12)

შეიძლება ითქვას, რომ ალლაპის მითითებებზე დაფუძნებული მაღალზეობრიობით, ალლაპის შუამავლის მთელი ცხოვრება კაცობრიობისათვის ქადაგებად იქცა.

ჭეშმარიტ

მორწმუნეთათ-

ვის მისაბაძი მაგალითია წმინდა შუამავლის პიროვნება და მისი სულიერი ცხოვრება. მორწმუნე ადამიანმა უნდა შეეცადოს რათა მისდიოს შუამავლის მაგალითს და გაითავისოს მისი ის ზეობრივი თვისებები, რაც მორწმუნესათვის უდიდესი პატივია როგორც ამქვეყნად, ისე იმქვეყნიურ სასუფეველში. კაცობრიობის ისტორიაში ერთადერთი შუამავალი, რომლის მთელი ცხოვრება დაწვრილებითაა აღწერილი წმინდა მუჰამედია (სალლელლაჰჲ ალეიჰი ვე სელლეჰ). სამწუხაროდ, ჩვენამდე ძალიან მცირე რაოდენობითაა მოღწეული 124 ათასზე მეტი შუამავლის ისტორიული ეპიზოდები. მაგრამ საბედნიეროდ, მუჰამედ შუამავლის (სალლელლაჰჲ ალეიჰი ვე სელლეჰ) ყოველი რჩევა-დარიგება ოქროს ასოებითაა ჩაწერილი მსოფლიო ისტორიის ფურცლებზე.

მაცობრიობის ისტორიაში ერთადერთი შუამავალი,
რომელის მთაღი ცხოვრება დაწვრილებითაა აღნირილი
ნიციდა მუჰამედია (სალლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეჰ).

მომდევნო თაობებისთვის ალ-ლაპის შუამავლის ცხოვრების აღწერის პატივი წილად ხვდათ მის ერთგულ და თავდადებულ თანმედროვეებს, რომლებსაც საკაბეები ეწოდებათ.

მოყვასის მოყვარული და ერთგული ადამიანი, ხშირად მისი ბედის თანაზიარი ხდება. ბევრი რამ არის ნათქვამი ამ კეთილშობილ ხალხის ერთგულებაზე. ამ მხრივ შეიძლება თვალი გადავაჭლოთ აბუ ჰურეირეს ცხოვრებას. ადამიანი, რომელსაც უდიდესი წვლილი მიუძღვის წმინდაშუამავლის ჰადისების გადმოცემაში.

ჰიჯრის მეშვიდე წელს, ახლადგამუსლიმანებულ – „ასპაბი სუფის“ სახელით ცნობილ ზოგიერთ საპაბესთან ერთად, აბუ ჰურეირეც ალლაპის შუამავლის მეჩეთში იყო. ეს ღარიბი მუსლიმანი და შუამავლის ერთგული მიმდევარი ცდილობდა შეესწავლა ყველაფერი, რასაც კი თავისი მასწავლებლისგან გაიგონებდა.

ალლაპის წყალობით აბუ ჰურეირემ მიაღწია თავის საწადელს და შექმდა ჰადისთა წყარო. მან გადმოგვცა 5374 ჰადისი, რომელთა რიცხვში შედის

როგორც უშუალოდ შუამავლისაგან, მისი სიცოცხლის უკანასკნელი სამი წლის განმავლობაში მოსმენილი, ასევე სხვა გამოჩენილი საპაბის მიერ შეგროვილი ჰადისები. ამრიგად, მან, სხვა საპაბეებისგან განსხვავებით ყველაზე მეტი ჰადისი გადმოგვცა. მის მიერ გადმოცემულმა 609 ჰადისმა ღირსეული ადგილი დაიმკვიდრა როგორც ბუჰარში ასევე მუსლიმში (ორი ყველაზე ცნობილი ჰადისების კრებული).

როდესაც აბუ ჰურეირეს ჰკითხეს, თუ როგორ შეძლო მან შემოენახა ჰადისების ასეთი დიდი რაოდენობა, ასე უპასუხა: „მაშინ, როდესაც ჩვენი მუჰაჯირი ძმები დაკავებული იყვნენ ვაჭრობით, ანსარი ძმები კი – მიწათმოქმედებით, მე ნახევრად მშიერი არ გშორდებოდი შუამავალს;

მაშინაც როცა სხვები არ იყვნენ შუამავალთან ერთად, მე ვიმყოფებოდი მის გვერდით და ვიმახსოვრებდი იმას, რისი შესწავლაც სხვებს არ შეეძლოთ“.

ამრიგად, მომდევნო თაობებზე ალლაპის შუამავლის მოღვაწეობის შესწავლის პატივი, ჰიჯრელ რიგში, აბუ ჰურეირეს ეკუთვნის.

ეს კეთილშობილი საპატი გარდაიცვალა პიჯრით 59-ე წელს, მედინაში, 78 წლის ასაკში.

800-ზე მეტი საპატი და მათი მიმდევრები გადმოსცემდნენ რა წმინდა შუამავლის ჰადისებს, ისინი ეყრდნობოდნენ ამ წმინდა ადამიანის გადმოცემებს.

საპატები და მათი მიმდევარი მორწმუნებიც, იმისათვის რომ შეეხვდათ თუნდაც მხოლოდ ერთი ჰადისი, ზოგჯერ გადიოდნენ გზას ძალიან რთულ პირობებში, რომელიც ხშირად გრძელდებოდა ერთ თვეს. ისინი, შუამავლის ბედით ნასაზრდოები, ამგვარად იქცნენ ალლაპის სრულყოფილ მსახურებად. მათთვის ცარიელი საკვების ტომრით ცხოველის მოტყუებაც კი უდირს საქციელად ითვლებოდა და ვინც ასე მოიქცეოდა მათ მიერ გადმოცემული ჰადისი წმინდა წიგნებში არ შეჰქონდათ.

...ისინი ცხოვრობდნენ ღრმა გრძნობების, დაკვირვებებისა და ფიქრების სამყაროში. ვინაიდან მათი მსოფლმხედველობის საწინდარი იყო „ალლაპის – ერთობის“ (თევჭიდი) რწმენა და იმისათვის, რათა ეგემნათ მისი სიტყბო, ისინი დიდი მოთმინებითა და გამძლეობით იტანდნენ ყოველგვარ სიძნელეებს თავიანთი რწმენის დასაცავად.

მედინაში შექმნილმა პატარა

ისლამურმა დასახლება – სახელმწიფომ, რომელიც დაახლოებით ოთხასი ოჯახისაგან შედგებოდა, ათი წლის განმავლობაში საზღვრები გააფართოვა ირანსა და პალესტინამდე. მუკამმედ შუამავლის (სალლელლაჰ) ალეიჰი ვე სელლემ) გარდაცვალების დროს მიმდინარეობდა ომი ბიზანტიასა და სპარსეთთან. მედინაში ნაკადად მიედინებოდა ნადავლი. მაგრამ საპატების მსოფლმხედველობა ისეთივე დარჩა, როგორიც ათი წლის უკან იყო: გამორჩეული თავმდაბლობა და ოჯახზე მზრუნველობა. ისინი სარწმუნოების დაკარგვის შიშით, ყოველმხრივ ცდილობდნენ, არ ესარგებლათ ამქვეყნიური ფუფუნებით თავიანთი უკიდურესი გაჭირვების დროსაც კი. ამიტომ, თავიანთი ცხოვრების მიზნად ალლაპის ერთგულება დაისახეს.

სწორედ ეს იყო ისლამის სწრაფად გავრცელების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი.

სადაც არ უნდა წასულიყვნენ და რა მდგომარეობაშიც არ უნდა ყოფილიყვნენ, საპატები წარმოადგენდნენ მუსლიმანი პიროვნების სახეს. ეს კი განაპირობა იმან, რომ როგორც ალლაპის შუამავლის ჭეშმარიტი მოწაფეები, ისინი იყვნენ ალალმართალნი და დვთისმოშიში მოწმუნენი, რომელთა გულები სავსე

„ჩემი საჰაბები ვარსკვლავთა მსგავსი არიან, მათგან, რომელსაც თქვენ აირჩივთ და გაჰყვებით, ჭეშმარიტ გზას იპოვით.“ (იგნ აკლულ პერრი, ჯამიულ — ილმი, 2, 91)

იყო მოწყალებით, თანაგრძნობითა და სინაზით. ხოლო მათ მთავარ მისიას წარმოადგენდა ალლაპის სიყვარული.

ცხოვრება ღრმა გრძნობებისა და ფიქრების სამყაროში

ალლაპის წმინდა შუამავალ-მა საკუთარი ცხოვრების წესით გვიჩვენა პიროვნების ჭეშმარიტი იდეალი. ყოველი ადამიანი, თუკი ის ამაღლდება შუამავლის სუნნეთით, შეძლებს დაინახოს საკუთარ თავში პიროვნული ღირსებები. წმინდა შუამავლის ცხოვრების გზა სარკის მსგავსია. იქ, ყოველი ადამიანი საკუთარ ღირსება-ნაკლოვანებებს დაინახავს. შემდეგ შესძლებს საკუთარი მდგომარეობის შეფასებას. ამ სარკეში დანახული „მრუდების“ გასწორება კი ყოველი მორწმუნე მუსლიმანის მოვალეობაა.

ყურანი, რომელიც ალლაპის სიტყვების მომცველია მოუწოდებს მუსლიმანებს დაადგნენ ჭეშმარიტების გზას.

ჭეშმარიტი მუსლიმისათვის ყურანის საიდუმლოებას ფარდა მხოლოდ მას შემდეგ აიხდება, რაც მორწმუნე ადამიანი სრულად ჩაწვდება შუამავლის სულიერ

სამყაროს. მაგალითად, ყურანის მოძღვრების თანახმად, ალლაპის შუამავალი მუჰამედი (სალლელ-ლაპუ ალეიიპი ვე სელლემ) იმყოფება მიუწვდომელ სიმაღლეზე. ასევე შუამავლის ვედრების, მისი მდგომარეობისა და ქცევების გადმოღებაში პირველობა ეკუთვნით კეთილშობილ საპაბებს. რადგანაც, მათ წილად ხვდათ პატივი, გამხდარიყვნენ ალლაპის ბედნიერი მონა-მსახურები, რომლებსაც უფლება ჰქონდათ, უშუალოდ ყოფილიყვნენ რწმენის სრულყოფილების მოწმენი. შუამავლის ერთ-ერთ პადისში ასეა ნათქვამი:

„ჩემი საპაბები ვარსკვლავთა მსგავსი არიან. მათგან, რომელსაც თქვენ აირჩივთ და გაჰყვებით, ჭეშმარიტ გზას იპოვით.“ (იბბ აბდულ ბერრი, ჯამიულ — ილმი, 2, 91)

პატივცემული საპაბები, შეუფასებელი ღვაწლმოსილებით, მთელი საზოგადოებისათვის სამაგალითო გახდნენ. შუამავლის მიერ საპაბებზე მიცემული რჩევა-დარიგებები, მსგავსი იყო უხვი წვიმისა, რომელიც გამომხმარ მიწას დაესხმის და ქვა-კირით დაფარული ნიადაგიდან სიკეთის აურაცხელი მარცვლები აღმო-

ცენდება. თანამოაზრეთა ერთგულებითა და სიყვარულით, ამ პიროვნებებმა, შუამავლის ვარსკვლავებად მიაღწიეს თავიანთ სრულყოფას.

თუკი ადრე ადამიანი იოლად ჩადიოდა ცოდვებს და ამის გამო მას სინდისი ოდნავადაც არ აწუხებდა, ჭეშმარიტ გზაზე დადგომის შემდეგ, მისი სულიერი მდგომარეობა შეიცვალა. იგი მგრძნობიარე, გულჩვილი, გულისხმიერი და სათნო გახდა. ალლაპის მსახურები, მუკამმედ შუამავლის (სალლელლაპუ) ალეიპი ვე სელლებ) სულიერი აღზრდის შედეგად, სამყაროში უკელაზე გამოჩენილი ადამიანები გახდნენ. ამავედროს, იმით, რომ მათ შეისწავლეს ყურანი, ადამიანი და გარესამყარო, მათი მრწამსი და შეხედულებები სრულიად შეიცვალა. ისინი გამოირჩევოდნენ გულისხმიერებისა და თანაგრძნობის უმაღლესი ხარისხით. ამიტომ მათი გულები სავსე იყო ალლაპისა მადლიერებითა და სიყვარულით. ალლაპის შუამავლის ზეგავლენით უმაღლეს მწვერვალზე მიღწეულ საპაბებს, აბდულლაჰ ბინ მესუდი ამგვარად ახასიათებს:

„ჩვენ მივაღწიეთ ისეთ მდგომარეობას რომ გვესმოდა, ჩვენს ყელში გადასული ყოველი ლუგმა როგორ ემადლიერება უზენაეს გამჩენს“ (ბჯარი, მენაყიბი, 25).

წმინდა საპაბები თავიანთ გულებში ისე ატარებდნენ ალლაპისა და მისი შუამავლის სიყვარულს, რომ ის არც ერთი წამითაც არ ქრებოდა. მათი ღვთისმსახურება და ლოცვები აღსავსე იყო მორჩილებით. ხოლო მონათხოვობები მათი სათხოების შესახებ, ყოველთვის იქნება მუსლიმანთათვის საამაყო და მისაბაძი. რადგან საპაბები იქცნენ უმაღლესი ზნების ჭეშმარიტ გამომხატველებად, მათი უამრავი მაგალითიდან, ჩვენ წარმოგიდგენთ მხოლოდ იმათ, რომლებიც ყველაზე მეტად ფასეულია.

თებუქის ლაშქრობისას, შეტაკებაში მონაწილეობის მისაღებად, შვიდმა დარიბმა საპაბემ ალლაპის შუამავალს თხოვნით მიმართა, რათა მათოვის სამგზავროდ თითო აქლემი მიეცა. ალლაპის შუამავლმა რაკი აუწყა, რომ აქლემები აღარ იყვნენ დარჩენილი, ცრემლმორეული უკან გაბრუნდნენ. ალლაპის გზაზე დაღვრილმა ამ გულწრფელმა ცრემლებმა, დმერთის წინაშე მოიპოვეს ისეთი ფასეულობა, რომ უზენაესმა შუამავალს შემდეგი აიათი გარდმოუგზავნა:

„... (როდესაც შენ მათ) უთხარი: „თქვენთვის (ვერაფერს) ვპოულობ, რომ საომრად ზედ აგამხედროთ“, ისინი თვალცრემლიანი გაბრუნდნენ, რომ მათ (ალლაპის

„ჩემი საჭაპები ვარსკვლავთა მსგავსი არიან. მათგან, რომელ-
საც თქვენ აირჩივთ და გაჰყვით, ჭაშმარიტ გზას იკოვით.“

გზაზე საომრად) დასახარჯი (ვე-
რაფერი) ვერ ჰპოვეს“. (ხურა თვევბე,
92).

ამის შემდეგ, ოსმან ბინ ომარმა
და იბნი აბასმა თვითონ მისცეს
იმ შვიდ დარიბ საჭაბეს საჩუქრად
თითო აქლემი, რომელთა მეშვეო-
ბით წავიდნენ ისინი ლაშქრობა-
ში. ის საჭაბეები, ვისი გულებიც
სავსე იყო რწმენით, იმის შიშით,
რომ ვერ შეძლებდნენ ალლაჰის
შუამავლის თანადგომას, ისე-
თი გულწრფელობით ღვრიდნენ
ცრემლებს, რომ ანგელოზებსაც
კი შურდათ მათი. ისინი აშენებდ-
ნენ თავიანთ ცხოვრებას ალლა-
ჰისა და მისი შუამავლის მითითე-
ბების თანახმად. ალლაჰისა და
მისი შუამავლის კმაყოფილებას,
ამქვეყნად ყველაფერზე მაღლა
აყენებდნენ.

მექის აღების დღეს მომხდარი
თვალწარმტაცი ფაქტი ნათლად
წარმოგვიდგენს მეორე დიდი სა-
ჭაბის სულიერი აღმავლობის
მაგალითს. ებუ ბექირმა, რწმენის
მიღების მსურველი ბრძა მოხუცი
მამა მიიყვანა ალლაჰის შუამა-
ვლობან, რომელმაც მათი დანახ-
ვისას შეჰვირა:

„ო, ებუ ბექირ! რატომ შეაწუხე
აქ მოსვლით მოხუცი მამა? ჩვენ

თავად მოვიდოდით მასთან“. ებუ
ბექირმა კი უპასუხა: „მე, ის აქ იმ-
იტომ მოვიყვანე, რომ მსურდა ჩემს
მამას ეს საჩუქარი მიედო ღმერ-
თისაგან“. როდესაც მისმა მამამ
— აბუ ქუპაფმა, ხელი გაუწოდა
ალლაჰის საყვარელ შუამავალს
რწმენის დამადასტურებელი სი-
ტყვების წარმოთქმისათვის, ებუ
ბექირი, ვისთვისაც შუამავალი ამ
ქვეყნად ყველაზე ძვირფასი იყო,
თავი ვერ შეიკავა და ატირდა.
ხოლო როდესაც შუამავალმა მას
პკითხა ტირილის მიზეზი, თვალ-
ცრემლიანმა უპასუხა: „ო, ალ-
ლაჰის შუამავალო, ფიცისათვის
ხელის გამწოდებელი, მამაჩემის
ნაცვლად, შენი ბიძა აბუ თალი-
ბი რომ ყოფილიყო და ალლაჰის
ჩემს ნაცვლად შენ გაეხარებინე,
მე ენით აუღწერილი ბედნიერება
შემიპყრობდა, რადგანაც ვიცი, რომ
შენ ის ძალიან გიყვარდა“. (პაისა-
მი, ძაჯმაუზ-ზავაიდი, ტ. 6, გვ. 174).

მსგავსი, ადამიანის აღმაფრ-
თოვანებელი, მაგალითები ყურან-
შიც მრავლადაა.

ასევე ჩვენც, როგორც შუა-
მავლის უმმეთის (ხალხი) თი-
თოეულმა წევრმა, მასთან ერთგუ-
ლი დამოკიდებულებით, საკუთარ
გულებში უნდა ვატაროთ ის გან-

საკუთრებული გრძნობები, რასაც მის მიმართ ხილვისას განვიცდით. მისი ჩვენდამი შუამდგომლობა, დმერთის ნება-სურვილზე ჭეშ-მარიტი მორჩილებითაა შესაძლებელი; თანაც იმ შემთხვევაში თუკი მორწმუნის გული რწმენის სიამოვნებითაა ადსავსე. საკუთარი გულის ამ სიყვარულით შევსების შედეგად, ადამიანი აღწევს იმ საფეხურს, როდესაც იგი მთელი არსებით მიისწრაფვის თავის გამჩენისაკენ, მაღლდება ამ ცოდვილ სამყაროზე და ყოველივე იმაზე, რაც მასში არსებობს.

ისეთი მაგალითები, როგორიც შუამავლის საპატებებმა გვიჩვენეს თავიანთი ცხოვრების გზით, დამრიგებლურ ხასიათს ატარებს და ამდენად, მორწმუნეთათვის მათი ცოდნა აუცილებლობას წარმოადგენს.

აბუ საიდი აუტანელი შიმშილის გამო მუცელზე ქვას ამოიდებდა. ერთხელ დედამ მას უთხრა: „ადექი, წმინდა შუამავალთან დახმარების სათხოვნელად წადი. იქნებ, წყალობა გაიდოს.“ აბუ საიდმა უპასუხა: „უკეთესია, ჯერ საკუთარ სახლში მოვძებნოთ რაიმე საჭამადი და თუ ვერაფერს ვიპოვით, მაშინ წავალ“. მაგრამ სახლში საკვების პოვნის მცდელობა ამაო აღმოჩნდა; შიმშილმა აიძულა წასულიყო შუამავალთან. როდესაც იგი მივიდა მუჰამედთან

(სალლელლებუ ალეიპი ვე სელ-ლემ), ის ქადაგებას კითხულობდა. აბუ საიდმა მის სიტყვებს ყური მიუგდო. თავის ქადაგებაში შუამავალი ამბობდა: მცირედითაც კმაყოფილ, კეთილშობილ და პატიოსან ადამიანს ალლაპი მთელ სამყაროზე მაღლა აიყვანს. ამ სიტყვების გაგონებაზე აბუ საიდმა ვეღარ გაბედა შუამავლისათვის რაიმე ეთხოვა და სახლში ხელცარიელი დაბრუნდა. აი, როგორ აღწევს ის ამ ფაქტს, საკუთარი ენით: „მას შემდეგ, რაც შუამავალს ვერ გავუბედე რაიმეს თხოვნა და დავბრუნდი ჩემს სახლში, ალლაპმა ბევრი რამ გვიწყალობა და ჩვენი საქმე იმდენად წინ წავიდა, რომ ანსარებს შორის ჩვენზე მდიდარი არავინ იყო.“ (იბნ ჰანბალი, გვ. 3, გვ. 449).

ეს არის ერთ-ერთი მაგალითი იმისა, თუ სამყაროში ზომიერების გრძნობა როგორ ახორციელებს თავის მიზანმიმართულ კეთილშობილებას. ამდენად, ალლაპთან შეხვედრის პატივის მიღება შესაძლებელია მხოლოდ ამქვეყნიურ სიამეთა (ქონება, ძალაუფლება, ფუფუნება და სხვა) ტყვეობისგან განთავისუფლების შემდეგ.

ერთხელ, შუამავლის მეუღლე – აიშასთან, რომელიც მარხული იყო, უპოვარი მივიდა საჭმლის სათხოვნელად. საცოდავ აიშეს, სახლში პურის კვერის

ისეთი მაგალითები, როგორებიც შუამავლის (სალლელლეჭუ ალეიპი ვა სელლემ) თანამოაზრებება გვიჩვენოს თავიათი ცხოვრების გზით, დამრიგებლურ ხასიათს ატარებს და ამდენად, მორწმუნეთათვის მათი ცოდნა აუცილებლობას წარმოადგენს.

გარდა, არაფერი ჰქონდა. სასოწარკვეთილმა მოახლეს მიმართა:

„გაატანე მას რაც გვაქვს!“ მოახლე შეეცადა შეეხსენებინა, რომ საღამოს იფთრისთვის (პირის ხსნისა) მხოლოდ ეს პური იყო დარჩენილი. აიშემ კვლავ გაუმეორა მოთხოვნა. ამ ამბავს თავად მოახლე ასე აღწერს: ქალბატონ აიშას ბრძანების შემდეგ, მე მივეცი დარიბს პური, საღამოს კი ვიდაცამ მოგვიტანა ცხვრის შემწვარი ხორცი. აიშამ დამიძახა და მითხრა: „აი, ჭამე, გთხოვ; ეს პურზე უკეთესია“ (ზუგატტა, საღამია, 5)

როგორც ამ მაგალითიდან ჩანს, ალლაპის კმაყოფილების მიზნით სხვისადმი გაწეული დახმარება, ალლაპისათვის ვალის გაცემის მსგავსია, რის საპასუხოდაც უზენაესი, საკუთარი მონა-მსახურების საშუალებით, ამ სიკეთისათვის კვლავაც ბევრჯერ გადაუხდის ადამიანს. ალლაპისაგან ამ ჯილდოს მიიღებს ყველა ის მორწმუნე, გინც ზრუნავს სხვებზე და მუდამ ალლაპის სამსახურშია. ასეთივეა მიღგომა ბოროტებასთან დამოკიდებულებაშიც.

თუკი ვინმე ბოროტებას ჩაიდენს სხვასთან მიმართებაში, ალლაპი შურისგების სახით, გარკვეული პერიოდის შემდეგ, შურს იძიებს მასზე; ე. ი. კეთილი და ბოროტი ქმედებები ყანაში დათესილი თესლის მსგავსია. ადამიანი, გარდა იმისა, რომ საიქიოში მიიღებს შედეგს ის ამქვეყნადაც იმკის თავისი ქმედებების ნაყოფს. უზენაესი ალლაპი ბრძანებს.

„ჩვენ გაქციეთ სამართლიან ხალხად, რათა მოწმედ იყოთ ადამიანთა წინაშე და შუამავალიც მოწმე იყოს თქვენს წინაშე. “ (სურა აღ-ბაგარა, 143)

უზენაესმა ალლაპმა, იმისათვის რომ აღეზარდა მუჰამმედის (სალლელლეჭუ ალეიპი ვე სელლემ) უმმეთი, სამართლიანობით, მაღალზეობრიობით, სულიერი და მატერიალური მხარეების გამორჩეული აღქმით, ხალხს გამოუგზავნა ლიდერი შუამავლის სახით, მისი კალთის ქვეშ ჭეშმარიტების გზაზე დასადგომად. ჩვენ ვალდებული ვართ, ნაყოფიერად განვვლოთ ჩვენი ცხოვრება იმისათვის რათა ჩვენი ღვთისმსახურებითა და მთელი ცხოვრებით, გავხდეთ

შუამავლის სრულუფლებიანი საზოგადოება. ამ მიმართებით კი, ჩვენთვის მისაბაძი პიროვნებები არიან წმინდა საპაბები, რომლებიც წარმოადგენენ შუამავლის ზნეობრიობის გამოხატულებას. ისინი დიდი ენთუზიაზმით მიისწრაფვოდნენ, გაევრცელებინათ დედამიწაზე ალლაპის ჭეშმარიტი რელიგია, რათა განკითხვის დღეს დაემსახურებინათ წმინდა შუამავლის კეთილი შუამდგომლობა. შუამავლის ამ რჩეულმა მოსწავლეებმა, რომლებიც სამყაროს, არ მოსწრია, მათი მასწავლებლის შინაგანი სამყაროს ზემოქმედებით, ყოველგვარი ეჭვები გააქარწყლეს. აირჩიეს რა საკუთარი თავისათვის შუამავლის სულიერი სამყარო თავშესაფრისა და საყრდენის სახით, ისინი გახდნენ გზაზე მარადიული მოგზაურები და მათ არ ჰქონდათ არავითარი შიში ან ეჭვი ამ სამყაროში ცხოვრებასთან მიმართებაში. სადაც არ უნდა გამგზავრებულიყვნენ, ისინი ყოველთვის ზრუნავდნენ იმაზე, რომ დირსეულად ეტარებინათ ალლაპის შუამავლის წმინდათაწმინდა დროშა. ამიტომ ისინი ბევრს კითხულობდნენ, სწავლობდნენ, გრძნობდნენ და აცოცხლებდნენ თავიანთ გულებში ყურანს, რომელიც ასახავდა შუამავლის ზნეობას; ე. ი. თავიანთი სიტყვებით, მდგომარეობით, ქცევებითა და ზნეობით ქადაგებდნენ ისლამს და მათ მიაღწიეს სულიერი განვითარების უმაღლეს საფეხურს:

ისინი თავიანთ გულებში დაატარებდნენ შუამავლურ მისიას

საპაბები არ იღლებოდნენ მნელ, მომქანცველ გზაზე მათი მიწა-წყლისგან მოშორებით, ისეთ შორეულ ქვეყნებშიც კი, როგორიცაა ჩინეთი, სამარყანდი და სტამბოლი. ვინაიდან ისინი თავიანთ გულებში დაატარებდნენ შუამავლურ მისიას, ამ გრძელი, დამქანცველი ლაშქრობისას მათ მიერ გადატანილ მრავალ გასაჭირსა და ტანჯვას, მათთვის მოჰკონდა სიტქბო და სიამე; ამგვარი გამოცდა, მათთვის იყო ერთგვარი საფეხური ალლაპითან შესახვედრად. თავიანთი მისიის შესრულებისას, საპაბები ბევრჯერ შეუვიწროებიათ და განუკითხავთ უმეცარ ადამიანებს. მაგრამ, ალლაპის გზაზე გადატანილი სიძნელეები და ტანჯვა არასოდეს ანელებდა მათ მისწრაფებას. ისინი იცოცხლებენ ჩვენს გულებში აღდგომის დღემდე, როგორც მუჰამმედის (სალლელლჰჰ ალეიჰი ვე სელლემ) თემის ყველაზე ახლო მეგობრები.

დაე, ალლაპმა გაასხვოსნოს უპატივცემულესი შუამავლის სიყვარულის შუქით ჩვენი, როგორც ალლაპის ალალ-მართალი მონამსახურების გულები.

დაე, ალლაპმა მიგვაძუთვნოს ჩვენ მუჰაჯირებისა და ანსარების მემკვიდრე რჩეულ თაობას; დაე, მათთან ერთად გაგვაცოცხლოს ანგარიშსწორების დღეს! ამინ!

ROGOR GANVKARGOT SAKUTARI

DRO

„დრო ფასდაუდებელი ძღვენია, რაც გვეძლება იმისთვის, რომ გავხდეთ უფრო ჭკვიანი, უკათასი, მომიზიაული და სრულყოფილი“

ორმას მანი

აბდურახმან ალიევი

დრო – ადამიანის ხელთ არსებული ყველაზე ღირებული კაპიტალია. ყოველი ადამიანის სიცოცხლე თანდათანობოთ ითვლის წუთებს რისი გამოყენებაც ყოველ პირვენებას საკუთარი შეხედულებისამებრ შეუძლია. მაგრამ აუცილებლად დადგება ანგარიშსწორების დღე, როდესაც თითოეული ადამიანი პასუხს აგებს, თუ როგორ გამოიყენა მან საკუთარი დრო, რაში ჩადო ეს კაპიტალი და რა მოგება ან თუნდაც, ზარალი მიიღო ამით.

რაოდენ სამწუხაროა, როდესაც ადამიანები მათთვის ბოქებულ ამ ცხოვრებისეულ კაპიტალს, ხშირ შემთხვევაში ფუჭად ხარჯავენ ან უყაირათოდ ანიავებენ. მეორე მხრივ, არსებობენ ისეთი ადამიანები, რომლებმაც კარგად იციან დროის ფასი და განიცდიან, რომ ვერ შეძლეს მისი გამოყენება დანიშნულებისამებრ. ან კიდევ, არსებობენ ისეთი ადამიანებიც, რომ-

ლებიც უმნიშვნელო საქმეს უთმობენ საქმაო დროს, ხოლო დიდ და მნიშვნელოვან საქმისათვის ვერ იცლიან. ისინი შრომობენ, ცდილობენ უზრუნველყონ საკუთარი ცხოვრება, რის გამოც სარგებლობენ მათ განკარგულებაში არსებული საკუთარი დროით, თუმცა, ყველა ამ საქმის მოსაგვარებლად 24 საათიც კი არ ჰყოფნით.

აი, რამდენიმე რჩევა თანამედროვე ადამიანებს, რომლებსაც შეუძლიათ დაეხმარონ მათ საკუთარი ცხოვრების დროის სწორად განკარგვაში.

ნუ მისცემთ საკუთარი თავის მანიპულირების ნებას ტელევიზიას

დღეს, მთელს მსოფლიოში, ადამიანის თავისუფალი დროის ყველაზე ბოროტი მძარცველი ტელევიზორია.

უმჯობესი იქნება, თუკი საერთოდ არ შეიძენთ ტელევიზორს. მაგრამ თუ მაინც არ შეგიძლიათ

მის გარეშე, შეეცადეთ აკონტროლოთ საკუთარი თავი სხვადასხვა პროგრამების ყურების დროს.

განსაზღვრეთ თქვენი თავისუფალი დრო

ყოველი ადამიანისათვის არსებობს ძილის ფიზიოლოგიური, ძირითადი, რვასაათიანი მოთხოვნილება. თუმცა, ადამიანის ორგანიზმის განსაკუთრებული თვისების გათვალისწინებით, ზოგიერთისათვის ექვსსაათიანი ძილიც კი საქმარისია. ცხადია, ეს უკანასკნელები, პირველთან შედარებით, დებულობენ ორსაათიან უპირატესობას, რასაც ისინი გამოიყენებენ თავიანთი შეხედულებისამებრ. დაიხსომეთ, რომ, თუ არ მოაწესრიგებთ თქვენ დასვენების დროს, მაშინ თქვენი მხნეობის დროს გაატარებთ ნახევრად ძილის მდგომარეობაში და ამრიგად დაკარგავთ თქვენი დროის ძვირფას წუთებს.

დაიწყეთ დღე დილის (ფეჯრი) ლოცვით

დილა – ადამიანისათვის ყველაზე სასიამგნო დროის მონაკვეთია, როგორც ფიზიკურად, ასევე გონებრივად. ამ დროს ადამიანი გრძნობს ენერგიის მოზღვავებას და იმუხტება ისეთივე ენერგიით, როგორითაც დამის ფიზიოლოგიური ძილის დროს. ნუ გაანიავებთ ამ დალოცვილ დროს!

ლოცვის შემდეგ, ალლაჰის შუამავალი (სალლელლაჰ ალეიჰი ვე

სელლემ) საკუთარ დროს ტყუილუბრალოდ ძილისთვის კი არ ხარჯავდა, არამედ დაუზარებლად, პვლავ ლოცვას მიმართავდა. უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია, დროის ეს მონაკვეთი საკუთარი თავის სარგებლობისთვის გამოიყენოთ.

დაგეგმეთ საკუთარი მოქმედება

მიზანდასახული ადამიანი, საკუთარ დროს ნაყოფიერად ატარებს. უზრუნველი ადამიანი კი, რომელსაც არ გააჩნია საკუთარი მოქმედების გეგმა, ქარწაღუბული ფოთლის მსგავსია, რადგანაც ის თავის ძვირფას დროს უსარგებლოდ ფანტაზე. შეეცადეთ დასახოთ თქვენი მოქმედებების გეგმა ერთ დღეზე, კვირაზე, თვეზე, წელსა და თუ შესაძლებელია, რამდენიმე წელზეც კი. თუ თქვენ, ალლაჰის წყალობით ხვალიდები დღე მშვიდობიანად გაგოთენდებათ, მაშინვე განსაზღვრეთ, თუ რას მოიმოქმედებთ ხვალ უზენაესი ალლაჰის სამადლიეროდ.

შეითანხა (ეშმაკს) და ნაფსს (ცდუნებას) განუსაზღვრელობა უყვართ. ამიტომ, სწორედ ამის საწინააღმდეგოდ ხომ არ დაგვიწესა უზენაესმა ალლაჰმა კონკრეტული დრო – ლოცვისთვის, მარხვისთვის, ჰაჯობისა და ზექათის შესრულებისათვის?

დასახეთ მიზანი საკუთარი თავის წინაშე

ცხოვრებაში ადამიანს, დასახ-

ული მიზნის განსაზღვრისა და მიღწევის სხვადასხვა შესაძლებლობები გააჩნია. დროთა განმავლობაში იგი შეიგნებს, რომ, რასაც ადრე განუხორციელებლად მიიჩნევდა, ამჟამად ამის შესრულება შესაძლებელია. მაგალითად, ყოველდღე ყურანის ორ-ორი გვერდის მუდმივი კითხვით, ნახევარ წელიწადზე მცირე ხანში შეძლებო წმინდა წიგნის კითხვის მთლიანად დასრულებას. თუ თქვენ დღეში წაიკითხავთ წიგნის 10 გვერდს (რასაც დასჭირდება დაახლოებით ნახევრი საათი), მაშინ ერთ თვეში თქვენ შეძლებო 1-2 – ჯერ წიგნის წაკითხვას. თუ დაიწყებთ წიგნის კითხვას და საკუთარი თავის წინაშე არ დასახავთ არანაირ მიზანს, მაშინ გაურკვეველია, რამდენი ხნის შემდეგ შეძლებო თქვენ წიგნის კითხვის დასრულებას.

ნუ მიატოვებთ დაწყებულ საქმეს დაუსრულებლად

დაუსრულებელი საქმე ადამიანს ართმევს საკუთარი დროის უძვირფასეს წუთებს. მაგალითად, როდესაც საჭმლის ჭამის შემდეგ დაგროვებულ ჭურჭელს დროზე არ დარეცხავ, შემდეგ საჭიროა დრო და ძალისხმევა, რათა კარგად მოაშორო ჭურჭელს საჭმლის მიმხმარი ნარჩენები. აანაზღაურეთ საკუთარი თავისთვის ეს დაკარგული დრო! ტელეფონით ლაპარაკისას წარმოიქმნა რადაც ჩანაწერის გაკეთების აუცილებლობა – ამ დროს სწრაფად იღებო თქვენს

ხელთ არსებულ ფურცელს, ნაჩარევად აკეთებო ჩანაწერს და ტოვებო მაგიდაზე, შემდეგ კი ვერ პოულობო და ეძებო მას ოცი წუთის განმავლობაში! ამრიგად, თუ ყოველ დაუმთავრებელ საქმეზე დახარჯავთ თქვენი დროის თუნდაც ხუთოდე წუთს – დღეში ერთი საათი ფუჭად ჩაივლის. კიდევ რის გაკეთება ვერ მოასწარით ამ ერთი საათის განმავლობაში?

უკუაგდეთ ფუჭი საქმეები

ხშირად, ადამიანი ისეთ საქმეს აკეთებს, რაც, პრინციპში, არ არის მნიშვნელოვანი და აუცილებელი. მაგალითად, როდესაც კიტრს სუფრაზე გასატანად ამზადებთ, აუცილებელია მისი გათლა? აი, თქვენი დაკარგული წუთები!

ისწავლეთ უარის თქმა უსარგებლოზე

თანამედროვე ადამიანისათვის, ცივილიზაციულ გარემოსთან ადაპტირების მიზნით, აუცილებელია გარშემომყოფ ხალხთან მუდმივი კონტაქტი.

ეს აუცილებლობა ბუნებრივია. მაგრამ, ამ ურთიერთობაში ზოგიერთს მხოლოდ პირადი ზრახვები ამოძრავებს: უმიზნო ლაპარაკი, ჭორაობა, სხვისი სასიყვარულო ისტორიების მოყოლა და ა.შ. თუკი უამრავი დრო დაიხარჯა მეორეხარისხოვანზე, მაშინ ვეღარ შეძლებო სასარგებლო თემებზე სასაუბროდ დროის გამონახვას.

ამ საკითხთან დაკავშირებით,

ყოველდღი ყურანის ორ-ორი გვერდის მუჭათი კითხვით, ნახევარ ცელიცადზე მცირე ხანში შეძლებათ წიგნის კითხვის მთლიანად დასრულებას. თუ თქვენ დღეში წაიკითხავთ წიგნის 10 გვერდს (რასაც დასტირდება დაახლოებით ნახევრი საათი), მაშინ ერთ თვეში თქვენ შეძლებთ 1-2-ჯერ წიგნის წაკითხვას.

საჭიროა გაითვალისწინოთ შემდეგი შენიშვნა: ნუ დაკარგავთ ძვირფას წუთებს ფუჭი საუბრებისთვის, უმჯობესი იქნება, თუ ამ დროს თქვენს სასარგებლოდ გამოიყენებთ.

განსაზღვრეთ თქვენი სტუმრების მოსვლის და წასვლის დრო

სადილის შემდეგ, ერთ-ერთმა თქვენმა მეგობარმა გაცნობათ, რომ ემზადება თქვენთან სტუმრობისათვის, რაზეც თქვენ სიამოვნებით უთანხმდებით. მაგრამ უცნობია, როდის, ზუსტად რომელ საათზე მოვა იგი. მეგობრის ლოდინში გატარებულმა დრომ მთლიანად მოგწყვიტათ მნიშვნელოვან და სასარგებლო საქმეებს. თუ ყოველი თქვენგანი კარგად შეიგნებს ალლაჰის მიერ თქვენთვის ნაბოძებ დროის ფასს, მაშინ იგი თქვენს სასარგებლოდ ჩაივლის.

როდესაც გამოყოფთ დროს მეგობართან სტუმრობისათვის, შესაბამისად აცნობეთ მათ თქვენი მოსვლისა და წასვლის დრო.

დააფასეთ თავისუფალი წუთები

რამდენ ხანს ელოდეთ დღეს გაჩერებაზე თქვენს ავტობუსს?

ამ ლოდინში გაიარა რამოდენიმე წუთმა; იმისათვის, რომ შეხვედროდით ერთ ადამიანს თავის კაბინეტში, თქვენი დროის 15 წუთი დახარჯეთ მის ლოდინში. უმჯობესი ხომ არ იქნებოდა, ეს დრო გაგებარებინათ სასარგებლო თემებზე ფიქრით, წიგნის კითხვით, ან კიდევ თესბიპით (ალლაჰის ხსენება)? საკუთარი სახლის კედლებში გატარებულ ყველაზე მნიშვნელოვან თავისუფალ დროდ ითვლება დროის მონაკვეთი გაღვიძებიდან საუზმემდე და საღამოს – გახშმამდე. შეეცადეთ, რომ შეძლოთ 1-2 საათი მაინც გაატაროთ საკუთარი თვის სასარგებლოდ.

არასოდეს არ უნდა ვკმაყოფილ-დებოდეთ ჩვენს ხელთ არსებულით

ყოველ ადამიანს განსხვავებული უნარი და გამოცდილება აქვს. მსგავსი ცვალებადობისას, უდიდესი მნიშვნელობა გააჩნია ადამიანის გულმოდგინეობასა და შრომისმოყვარეობას. საკუთარი ცხოვრების კაპიტალის – დროის დამფასებელს და მისთვის დიდი მნიშვნელობის მიმნიჭებელს უზენაესი ალლაჰი წარმატებისაკენ გაუხსნის გზას.